Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Alberti Magni Summae thelogiae pars secunda - Cod. Aug. pap. 3

Albertus <Magnus>

[Reichenau], [15. Jahrh.]

Tractatus II

urn:nbn:de:bsz:31-57236

Visual Library

pmittedo delectacoem et dulcedine i mut q
solus deus ecnlie delectabilis e et q i ipso e ple
nitudo delectacois p3 delectacoes eue indes t
usq i fine sibi creata psonam pulcritudinem
pmittit et innuit q ipse creator pulcrimus
e et ipa pulcritudo p ecm. can ii. ecce tu pul
cer es dilce mi et decorus qt q etia mund
creatus ab ipso grece cosmos q ide e q or
natus latie mundus eo q a mundissio exenit
exemplari vocat vn boe v° de cosol phie
in cuncta supno ducas ab exeplo pulcru pl
chrim ipe mundu mente gerens silig ac yma
gie formas et sic p3 q licet ide sit i sba
vestigiu et verbu et nut tame alia et alia
rone dr vestigiu et verbu et nut ipa cre
atura Tractat 2 de errore platonis

Sit secundario qredu arc. et epicuri
e de hoc q inge dc ho sinar dist pma
q moyses elidit errore platois ar et e
pycuri Circa hu em oz qre de erroribz
istis et pr de errore platois de quo dc q ta
pia ee dixit sz deu et exeplar et matiaz
et ipa increata et sn pi et deu qi artifice
no creatore et qz de deo q sit pim nullu
dubiu e. qrat de matia vtru ipa pim sit
no de pio sn i creata ¶ Scdo de exempla
ri vtru i hoc errauit plato ul veru dixit
Tercio vtru ex hoc sequat deu ee opificem
no creatore De matia aut qrem quor
¶ m pm sit no de pio ¶ Scdo an vna sit o
¶ Tercio an matia sit etna ¶ Quarto vtru
fca sit ad racoem sn ad exeplar aliq.

Vtru matia sit pim no de pricipio

Primo go q an matia sit pricipiu no
de pio et vr q sic. qme em fi ai sit ac
cides ht fundari in aliquo ut i subiecto
creari e fi go creari het fundari i aliquo
ut i subiecto pa p3 scda sebit ho simaru
dist i ca° cu g sic cu deus dr aliq facere
tale e ac si dicat mota eius volutatem
ul p eius volutate aliq ngnit otinge ul ee
de nouo aut ad otinge ul ee fi e. go creari
fi e et sic hetur ppositu: inde sic arguit
ome qd e i aliquo ut i subiecto subiectu
na et actu psupponit sibi fi e i matia ut
i subiecto go matiam psupponit sibi h natu
et actu sn h ee q psuppositu e an aliud no
dependet ab alio h ee matia psupposita est
an ome fi go a nullo fi ipa depedet h ee
et q matia sit subiectu ois fi dr ar. i p°
de gnacoe et corrupcoe sic e aut yle p° et
pse gnacois et corrupcois subiectu et per
cosequs motuu alioz sic go relinqt q cre
ator i creando psuppoit matiam et ipa e
increata ¶ 2° ad ht pfectissimi agentis pfect
sim e opus pfectissimu aut opus no e m
ul for h copositu ex vtroqz deus aut pfect

sim agens e. go suu opus pfectissimu est.
Deut. xxxij. date magnificetia deo nro
dei pfca sut opa Boe i v° de cos phie
mundu mete gerens silig ymagie formis
pfcas q iubes pfcam absolue ptes g vr
q dei opus copositu sit q solu copositu p
fectu e. h omis copones psupponit copo
netia ex quibz coponit. go an ome opus
dei psupponit matia. h quitq psupponit
an opus dei e increatu go matia increata
e et sic vm dixit plato ¶ 3° ad hc conabi
lissimi agentis ordinatissimu e opus. q
dr ar. i p° pe phie q sapietis e ordinare
h no e dispicius de extremo i extremu n
p oia media si illa extrema hnt media dt
em ar i v° qualit q na no venit de ex
mo i extremu n p oia media sut aut extrema
nihil ee pfcm ee. et int hec extrema me
diu e q i poten e. q em i poten e h q e
et simpr no e. go dei opus no i mediate est
ex nihilo i pfcm ee h ex eo q poten e i id
q actu e pfcm. deus go an ome opus suu
psupponit id q i poten e. q aut i poten est
matia e. go matia psupposita e ab eterno
¶ 4° ad ht ar i p° phis an fine subiecta at
matia scibilis e p analogia sic em es ad
statua se ht. sic matia ad forma go ee
forle no fit n i matia. sic ei formale i arte
ab arte no fit n i subiecto matie. cu go deus
ome q fecit creando fecit h ee forle et dis
posuit et ornauit an ome creatu distinc
tu et ornatu psupponit matiaz in q et ex
qua facet forcu creacoe et distinccone
et ornatu. et sic seq q matia no e fca nec
creata h etna. go pim no de pio ¶ 5° ad hc
i li° de itelligibi dr q ois for g e i pmo
motore ut i agete et exeplari e i pma ma
nec i suscipiete et poten et capacitate oi
h vnuqdqz ee forle nec fit nec e n in eo
q e capax sui et psupponit illud in quo
fiat et sit. go an ome q fcm e h forma
psupponit id q e capax ois ee forlis et
sic pus seq q illud no e fcm et hoc vr dix
go dice i li° de symbolo sit ordinatissimo
dei nuue fcm e ut pmo pa capacitas for
ru fiet ex qua postea formaret qeqz forta
sut ¶ 6° ad ht ar. n° i p phis q i q e ex
quo e ome fi et ad q e ome corrupi nec
gnatu e nec corruptu nec fcm nec defan
h e an ome fcm ee et post ome defectu
ee matia e ex qua e ome fi et i qua e oe
corrupi sn deficies ab ee go matia nec fca
e nec corrupta nec deficies ¶ 7° ad hc boy
dr de di no. ca° iiij q no corrup q examu
h certa existes modi comesuracois et
armonie. eade aut rone gnat q examu

ut fit ß omne qd fit et deficit fit et deficit in
modis cõmensuratõibz et armoniis. Hec aut nõ
fuit ĩ circa cõpositum q° nec fit nec deficit ĩ cõ-
posito ß materia simplex exnte ẽ et sile for-
ma q° nec fit nec deficit et hec ẽ cã qr plato po-
suit ea pn̄a deum scꝫ ꝑ intellcm agente. opifice
forms sui exemplaria eterna ad que ĩ operando re-
spicit q ĩ lũie ĩtelligentie agentis ab eterno ee
dixit et materiã qm materculã ex qua fit exna
terula pdixit eoꝗ ĩ exemplaribz ĩtelligentie
sue pcabiuit mugu aut ee filiũ dei ex ma
terula materia scꝫ ad exemplar q ĩ lũie ĩtellige
tie agentis pcabiuit ꝑ ductũ ¶ Solucõ ad p^m
dd. qr materia creata ẽ et p^m hec duratõis
et ee qr alit p^mũ p^m nõ ẽ p^m vniusi esse
qr ẽ ĩ queiens sit ĩ cõne de p^o p^o paulo an
ousa ẽ. aliq em ee tpale ẽ a materia et si ee
materie nõ eet a p^o p^o. seqret qr p^m p^m nõ
eet p^m vniusi ee. et ꝑ cõseqns seqret qr p^m
p^m nõ eet p^m p^o. p^m em vniusi ee ĩtellcu
et natura ẽ aũ p^m hui^o ee ut illi^o sicut
vniusale ẽ aũ pticlare ¶ Ad obiectũ aut
dd. qr creari nõ ẽ fi. ß qr fit ẽ tñsmutari vn
mge ĩ sngs col ¶ Aug^o q dr aliqd face deus
q^d face ut age aliqd dr qr cã ẽ rerũ nouit
existentiũ du eius volũtate res noue ee ĩci
piũt q aũ nõ erãt absqꝫ ipsius agitatõne
ut actus sõe dia nõ qat cũ actus oĩs ĩ mo
tus cõsistat ĩ deo aut motus nullus sit et
io cũ omne fi. phisicũ sit ß sõam sit ß actus
deũ ĩ motũ et tñsmutatõe fit. creari aut
nõ fit ĩ motu et tñsmutatõe creari nõ pt
fi. ĩ cõtesõ vocabulo put dr fi omne i^d q inc
p^o ĩcipit ee et aũ nõ fuit. Hoc aut ĩ dei
actõe ad ipm ẽ et volũtate et nõ ꝑ mũdũ
et io pocius vocatur vocatõ qua actõ ut fact
cio xs. v^r q vocat ea q nõ sut tãqua ea q
sut et io ꝑ rõne eius q ẽ fi ut pbat hoc ct
solũ tenet ĩ hijs ĩ quibz fi tñsmutari ẽ et ipa
tñsmutatõ ẽ actus ĩ pfcus et sic dr cõme
tator sup tciũ phisi. talis tñsmutacõ nõ est
ĩ forma post formã ĩ qua n^a cõtinuo tẽpe
nõ ꝓ subito ut d^r auicen ĩ sufficiẽcia exit
de potẽn ad actũ et ꝓt hoc exigit materiã
subiectã ĩ qua fit. ĩ dei aut actõe q ĩ age
do nullo indiget nec materia nec ĩstrumẽto
ut d^r aug^o sil fit materia et forma et for
ĩ materia substans for et cõpositũ et sic vni
usi ee ẽ p^m scꝫ materialis. formis. et cõpositi
ĩ tali aute ope nõ oꝫ qr materia duratõe
pcedat forma ß ut tm sit fudamentum
mã prius ẽ sup edificatis ad hõ em q forma
sit ĩ actu et ß ee opꝫ ee materia ĩ qua sit
¶ Ad a^d dd qr hoc arg^m pcedit usqꝫ ad illud
qr d^r qr cõpositũ psupponit cõponetia hõ ei
nõ ẽ vũ ĩ illis cõpositis q totũ ee suũ ac
cipiũt a cõponẽtibz sic a prima cã. et hõ
ĩ creatis nõ ẽ vũ. hec em totũ ee accipiunt
a p^o p^o efficiete. ĩ hijs em fudamtũ fit sb
forma et forma ĩ fudameto et io nõ psup
ponit ea ß ee ẽ duratõem. qr sic sil pcedit
ĩ ee ß psupponit ea ß natura exigentia
opis qr exigũt ad ee cõpositi ¶ Ad a^o
dd qr hõ arg^m pcedit de ipso agẽte cui^o
ad du agit ĩ potẽcia ẽ sic ẽ natura et sic
ẽ artifex pfcissimi aute agentis qr ĩfinite
potẽcie q ẽ du agit ẽ excellere mediũ et
de extremo ĩ extremũ venire subito et nõ
tñseundo mediũ actõ em q tñsit mediũ est
ĩ tẽpe cõtinuo et nõ subito et io ẽ finite et
mesurate potẽcie sic ẽ potẽn ne et potẽn
actis. et talis actõ irrõnabile attribuetur
p^o agenti qui pfcissim^o ẽ et ĩfinite potẽcie
et totũ opus et pcessũ opis hũt ĩ volũte
et ĩpu ptate pũs ipe dirigit et fcã sut ipe
mo ui et cre sut ¶ Ad a^d dd qr hõ arg^m nõ
pbat materiã pcede ß ee et duratõe opus
diuinũ si pbat tm qr materia pcedit ee forme
ß ordine ne et exigẽtiã opis opati et nõ
opis opatis ¶ Ad a^d dd qr sic ĩ nõ pbat
qr ß ee et duratõem materia opus diuĩ oe
pcessit ß qr pcessit ee forte ordie ne et
exigẽtia opis opati et hoc aug^o vocat or
dinatissimũ dei munus ¶ Ad rõez ar^r dd
qr illa tenet ĩ oibz ĩ quibz fi ut deficẽ ẽ in
tñsmutatõe cõtinua ĩ quibz ẽ forma post formã
ĩ tẽpe cõtinuo sic em materia nec deduci pt
ad ee nec deficẽ abẽe talis aut actõ non
ẽ prim p^o ß sũ ẽ vocare ad ee pfcũ et toci
ĩ momẽto ex hoc qr hẽt ĩ ptate ipsius toci^o
ee post nõ ee collatõem. hoc em d^r auicen ¶ Ad ul
qr prim p^o ẽ face debẽ ĩ oibz q sut
ti. dd qr sic dyo^s d^r corruptõe q ẽ expas
sione magis fcã et abiciẽte a sõa ut in
cop. d^r ar^r. nõ corrũpit^r qr exnam ita qr ex
ustẽcia ducat simplicia ß corrũptõe q ẽ tõn
cio ĩ n^r. ĩ manu dei cõtineat^r corrup^d sunt
simplicia sic et alia creata et io eciã oppo
sita uncõe sũ vsione q ẽ ex nichilo ĩ aliqd
tendit ĩ ee et hoc nõ ẽ cõtra dyo^s ut quia
phi nõ cogñũt creatõe ß qr ẽ actus crea
tis ß vnũqdqꝫ eis cõsidaũt ß p^o cõpoia
tis ß vnũqdqꝫ eis cõsidaũt ß p^a cõpoia
enti et eẽnia. io cõsidando p^a entis con
poita q ß ordine ne ea sut ea p^a posuit
plato scꝫ fudamẽtũ ĩ quo ee fudat et form
dante ee. et qr nichil facit seipm cogebat^r
pone efficiẽte sui opifice et qr opifex opat^r
ꝑ ĩtellcm et oĩs opans ꝑ intellcm respi
cit ad rõem opis ex fine opis sũpta et
dirigit opus totũ ad illa et quibz pcem

opis· co rogebat pone exemplar sui form
ydeale et in hoc n' peccauit nec creatori
gtra dixit no em ista posuit ee pa nullo
mo pricipiata s dixit ee pria entis psa
s ordine opis et exigetia opati et hoc mo
dixit ea psupponi et ee etna no simplex
s put etint dr q p trasmutacoem ne non
accipit ee nec fine nec subiacet trasmutaci
et q mgr et amb' i exameron dicit eu er
rasse qr hoc e q h' dixit ee etna etrni
n' a' intelliges n' i trasmutabile q nali no
sbiacet trasmutaci q no e etrni simpr s s
q ptticipat ee s spectatis etni q e no mesu
rati nunc tpis s nunc etnitatis s q dr i li'
de caus q nt tem cu' sba et actio e i mo
meto etnitatis et tem cu' sba e i mom
to tpis e res cu' sba e i momento etnitatis
et actio i momento tpis. hoz em pricipioz
s platone sba e i momento etnitatis et
actio qua faciut et dat ee. e i momento
tpis talia em oia ut i li' de itelligibiliby
dr sut i orizonte etnitatis et tpis

Vtru vna maria sit oium

Scdo q an vna maria sit oiu et q
multiplr vna maria oim dca e. dr
em vna maria cofusione q pcedit distic
toem reru corpaliu ut dicit sci Basili'
Amb' Aug' go' Beda Strabus et aly quida
q etia an dixerut phi epicurei anaxagoras
mellis' parmenides democritus et leoti
pus. licet diuisimode anax et mellis po
nebat mixtu siu chaos ee mariaz oim cor
liu. democrit' aut et leocippus attomos
dicebat mariaz oim. vn et ouid' q dr me
tamorpho' inicione facies de opioe anaxag'
d' an mare et tras et q tegit oia celu vn'
erat toto nre vultus i orbe que dixe cha
os de quo e hoc facit mencione li' iiij de co
sol' loqus de distinctoe cofusi sit iu nec
uis elemeta ligans ut frigora flamis dei
da concitant liquidis ve purior ignis euo
let· aut mersuras insas dehiscat pondera tras
et de huiusmoi vnitate marie no querim' h'
s infra v aget de opiby sex dieru de tciu
maria vna q pri' i diuiduacois e i q i diui
duat vniusale ad ee particlaris siu sit vle i
na for' actualis acceptu ut aiau et actus
siu sit i na for' sbalis acceptu ut gen' dra
et spes et hoc mo querim' an vna sit maria
oim hoc e ta corliu qua spualiu h' ei mo
quida dixe psupposuerut oim ee mariaz vna
et vr q vim dicat. n' em fit ab opifice p
creaconem q s q e etni' actus creantis no
sit pfcm et hoc aliqd oine aut q e hoc ad
et pfcm ut dr boe' i li' de ebdo' ad hic q
sit et a' quo hoc aliqd sit s quo hoc ad e

no e n' maria. g' vr q maria vna sit oim
ta corliu qua spualiu ¶ Ad hc' ois for
dese gnis e cu' pbacio e. q illa q sut vni'
spei· sba vltia formali no differut s dif
ferut p mariaz et sile e i aliys formis ta
sbalibz qua actitalibz· albedo em no est
hec albedo n' p mariaz i qua e. aq si exi
hat' p intellectu gnis e et gmgibilis in
tis sile h' aial no e h' aial n' p mari
am i qua e et sile h' ho et h' eqnale· cu
aut i diuiduacio e i omibz ta i corlibz q
i spualibz g' vr q pri' i diuiduacois illi'
i omibz sit vnu q e maria ¶ Ad h' i pole
e q id sit pri' gmcabilitatis et i gmcabilitatis
ad' ar' i ix' de ce· et mu· q' cu dico celu di
co form· cu dico hoc celu dico mariaz sub
hac for· dr aut boe' q ide iudiciu e de sili
bz i omibz g' cu dr vniusale· dr forma· et
cu dr pticlare· dr maria sub hac forma
s iste modus dicedi e i omibz corlibz et spu
alibz· dico em angelu et hunc angelu· g' vr
q vna maria i omibz sit corlibz et spuali
bz q pri' i diuiduacois e i ipis ¶ Ad h'
auicebn· i li' fontis vite hoc pbat sic qa
passio extra pprm subiectu no inueit subsiste
re aut et sustinere qa passio e marie. g' pt
mariaz no inueitur et qa marie conuenit
cuicuq conuenit· sustinere aut et substare co
uenit et anglo et aie et celo et elto et e
lemitatis· g' i omibz illis e maria vna
qa cu' conuenit eis hec passio et sic spua
liu et corpaliu maria vna e ¶ Ad hc
oim ei q singlare e vnmode conuenit i gmu
tabilis constette modu hre· Et dr ar' in
ix' pme phie q q e i mltis p vna roem
i illis consistens e i vno pro' q ta oiu illoru
g' i omibz i gmcabilibz vnu e q e pri'
i gmcabilitatis et h' no pt ee n' maria q
ois for dese gmcabilis e. et sic i omibus
corlibz et i corlibz vna e maria q e pri'
i gmcabilitatis i ipis ¶ Ad hc' gmentator sup xi'
pe' phie dr q hoc e maria q e mete pter
oem forma. s ois for q e mete sui co sit
corpale siu spuale aio remanet n' vnu q
pt oem forma e i ipis. i omi g' ente corli
et spuali vnu e maiale pri' q p formas
sbales et actitales disting' i ipis· et sic
oim corliu et i corliu e maria vna sbia
¶ Ad hc' dr phs q ide mio e ide mo' et di
uersu mio diuersu p mariaz. s oie q vt e
i na siu corpeu siu i corpeu e vnu nro· g'
oie q i maria vt e. id e q vnu mio e et
p mariaz vnu e et inde seq q oim e maria
vna ¶ In gtriu hui' e q maria sic dr
terminatur p potencia et motu ut nititur ad
ei ar' ante fine pmi phis subiecta aut
natura scibilis e p analogia. sit em ad

In p'

statuam est aut ad lectulum ligneum aut ad aliud lignum. Sic forma materie et informe se habet prius
quam accipiat formam sic subiecta materia se habet ad
formam et hoc aliquo modo. Sed per analogiam in spiritualibus
et corporalibus non est una quia materia in corporalibus et spiritualibus non est una. ¶ Gilbertus dicit quod Aristoteles non loquitur
de materia prima sed de materia secunda que proportionatur est huic
forme et illi et ideo non est quod illa non est una tamen ipsa prima
materia una est. ¶ Contra primo materia est quod est in potencia
ad ens actu in genere nulla autem potentia in genere potentie
stabilis est nisi per actum et motum. Dicit enim philosophus quod materia
indicat potentiam et ideo sua est quod potentia non est in
eius quod non habeatur et quod non habet non acquirit nisi per
motum. Ergo cuius non est motus unius in genere cum alio
illius non erit una materia cum alio. Constat autem
quod non est unus motus spiritualium et corporalium ad actum.
Ergo spiritualium et corporalium non est una materia. ¶
Ad hoc expresse dicit Boethius in fine libri de duabus
naturis in una persona Christi sic. Omnis enim incorporea
substantia nullo materie nititur fundamento nullum vero corpus
cui non sit materia subiecta. ¶ Ad hoc ibidem Boethius cum
alia res materie fundamento nititur ut corpus alia vero materia subiecta non egeat ut incorporeum quomodo
fieri potest ut corpus in corporalem speciem permutetur.
¶ Ad hoc Boethius ibidem nulla est in incorporalibus rebus
materia. ¶ Ad hoc philosophus in primo de generatione et in 10 metaphysice quorum
est communis materia eorum est transmutatio ad invicem. Sed corporalium
et spiritualium non est transmutatio ad invicem. Ergo a destructione consequentis eorum non est materia una. ¶ Et omnis hoc
concordiet dicunt philosophi et sancti tamen quod sunt quidam
defendentes contrarium. Ponende sunt rationes eorum ut
melius videatur veritas. ¶ Obicitur ergo sic omne
creatum non ens in alio quod prius est omni creato existente
in alio. Sed omne creatum est ens in alio preter materiam
solam que est non ens in alio. Ergo materia prius est omni creato
quod autem omne creatum sit ens in alio preter materiam
sic probatur. Ens creatum preter materiam vel est substantia vel
accidens. Accidens autem in alio est. Substantia vero preter materiam
vel est forma vel compositum. Forma constat quod in alio est.
Compositum vero in alio est quia in componentibus. Ergo sola
materia est non ens in alio et sic quasi materia creata est. Et ideo
hoc precedit ulterius sic. Quicquid est prius aliis et
non est prius illis tempore tamen sic precedit cum prius sit
ordine tamen sic mane cum meridie. Tunc dicitur quod
mane sit iudicis ut distinctione tamen. Et consequenter
non tamen reliquum quod sit prius ergo materia cum sit
sit prius ad alia prioritate causalitatis habebit
ad omnia et non habebit causalitatem efficientis nec
forme nec finis. Dicit enim Aristoteles in 2 physicorum quod efficiens et forma et finis numquam cadunt in idem cum materia.
Ergo relinquitur quod causalitatem materie habebit ad omnia alia. Ergo omnium est materia una. ¶ Ad hoc potentia materialis est quod per se ipsa non reducitur ad actum ut dicit
Aristoteles in 10 prime philosophie. Sed talis potentia est tam in spiritualibus
quam corporalibus constitutivis. Cum ergo potentia materialis
non sit sine materia, erit una materia tam corporalium
quam spiritualium. ¶ Ad hoc post unum in divisibile
in ente et substantia non est nisi prima multitudinis in ente
et substantia sit quod monade est dyas ut dicit Avicebron. Sed unum in divisibile in substantia et ente non est nisi deus.
Ergo in omnibus que sunt post primum creata est dyas
seu binarius prime multitudinis entis et substantie. Ergo in omnibus
creatis est talis binarius. Sed primus binarius est forma
et materie. Ergo in omnibus creatis est forma et materia. Et sic omnium creatorum est materia prima. Et hoc dicitur Boethius velle dicere quando dicit quod in omni quod est citra
primum est et hoc et hoc. ¶ Ad hoc in omni ordine primum
supponit prius. Ergo in ordine compositionis. Sed supponit
primam. Sed secunda est ex subiecto et actione que est tam
in corporalibus quam in spiritualibus. In spiritualibus enim sunt
illuminationes gratie et glorie et theophanie quas fiunt
dicunt compositionem. Prima autem compositio est materie
et forme. Ergo in omnibus tam corporalibus quam spiritualibus
est materia et forma. ¶ Ad hoc probat Augustinus probat hoc
qui sic dicit in 12 confessionum. Tu me tu domine docuisti
me quod prius quam istam informem materiam formares
atque distingueres non erat aliquid. Non color, non
figura, non corpus, non spiritus, non tamen omnino nihil erat.
Enim informitas sine ulla specie. ¶ Inchoat autem eadem
materia aptatur omni forme scilicet coloris figure corporis et spiritus. Ergo videtur quod omnium formarum una sit materia.
¶ In cuius habetur dicit Aristoteles in 10 prime philosophie quod corruptibilium
non est idem genus eorum non est una materia et ibidem dicit
quod corruptibile et incorruptibile non est idem genus. Sed spiritualia incorruptibilia sunt et magis distant
genere spiritualia et corporalia quam corporalia corruptibilia et incorruptibilia. Ergo multo minus erit
unum genus spiritualium et corporalium et sic nec una
materia. ¶ Solucio quidam platonici philosophi ut dicitur
et alii dicentes cum Platone mundum esse creatum verbo dei ad exemplar quod est in mente intelligentie dixerunt omnium materiam esse unam primam quam dicere
matriculam esse dicebat omnium seminum quam a primo
opifice procedit in materiam concipientem semina
formarum a prima causa in intelligentias creatum in formas
et ab illis in materias sive matriculam procedere
tamen. Et hoc dicunt sensisse Platonem in Thymeo
sic dicentem. Horum sementem ego faciam vobis quod
tradam vestrum erit parti coequare. Hoc est quod a me
fluit in vos sic ex equo ad parem quod unicuique
potentie materiali attribuatis formam sibi debitam. Et hoc est quod dicit Avicenna in 6 de naturalibus
quod intelligentia dat omnibus formas et sic distinguit
materie diversas. Et Boethius quod in sinum materie infundit forme et sic omnis sementis et tota
creatorum fiat ab opifice. Sed per intelligentias
orbium aliorum instrumentale operacionum in motibus et qualitatibus celestibus et qualitatibus
elementalibus materiis suis quibus ad aptentur et hoc
dicunt materiam ut matriculam omnium formarum concipientem esse unam. Sic unus est opifex totius
sementis omnium formarum seminis et generationis
et ideo dicit Sapiencie 7 speciei enim generator hic omnia
constituit. Generator enim speciei non dicitur nisi omnis

spes q creatam ab illo eet. nec h' dicebat
qstitue n virtutib; celestib; et elalib; h' ima
ad ee deducet ita q vnuqdq; i actu ne eet
pfcm qsti dicit q ma a forma pficit
triplr p actu creantis. pficit eni forma
sbali totam potencialitas. ita q n eis e
i poten vltius nec ad vbi nec ad formam
et sic dicit ee matia i intelligencis aia
ronali et anglo. vn subiectu i his ita pfcm
dicit q nec i po e ad qntitate nec i potencia
ad forma b sola for sbali determinatu est
et sic vna matia spualiu sbaru aliqn de
terminat for sbali ita q no remanet i po
ad aliqua form sbalem remanet tn i po
ad form sedaria q ppua e m hor e ad qnti
tate. et sic vna e ma corpm i corruptibi
h locu mobiliu. qz oe q h locu mouetur
qntu e. et hac vocat matiam qntitate de
terminata. aliqn z matia no sic determinatur
for sbali p actu creantis qn remaneat in
po et ad vbi et ad form et sic oz ea ee cu
qrietate qlitatu elaliu qz tn'smutaco no
fit sn qrietate et h'o mo vna matia dicit
ee gnabiliu et corrup tn'smutabiliu adinice
et hac ee forma dicit determinata qrietate
et sic dan corp redit ad h'o q ma p sola ana
logia ad form sbale determinante potentiale
eius sit i oibus spualib; et celib; vna. v
nitate talis analogie. ma aut p forma sba
lem qntitate et figura determinata. ma at
qrietate determinata i oib; gnabilib; et cor
ruptib; e vna vnitate analogie ad form sbale
q i ee et pocius qsequtib; et actib; determina
toez exigit p qrietate. et hoc mo dicit in
telligi q phs dt q ma scibilis e p analogia
et ea q obiecta sut ad h'o q dr q vna sit ma
qcedit. Et hec tn posico p ypacheticis nllo
mo placuit qsidabat eni q ma p pcom ad
actu determinat et cogscat relacoem ei pote
cie ad actu analogia vocabat su porcoez
ut paulo an dcm est. et io quoz no e vna
analogia ad vnu et eude actu i gne ul spe
hoz dicebat no ee vna matiam. et q sut qza
ma no tota e mes nec sut ex matia sua to
ta extra ea e pes matie tn'smutabilis ad eude
actu. et qs ma q e intra sub actu illo tn'smu
tabilis e ad actu aliu et io talia qz tn'smu
tabilia sut ad iuice et ppt vna analogiam
qua ma taliu hnt ad actu su ad actus di
uersos hoz dicebat ee vna matiaz et qz pns
supponebat q qcuq; sit e vna ma. horu
oium e tn'smutaco adiuice qsidabat a q qda
sut ex matia ita q ma stans sub actu illoz
potecie analogia hz ad aliu actu nec a
liqua matia ex ipa hz analogia ad eude
actu sic e sol et alie stelle. et illa dicut

ee ex ma sua tota. ita q nt matie ex ipa
exitis analogia hz ad eude actu nec ali
qua ma intra ipa exitis analogia hz
ad aliu actu et io p pns posuit q qcuq;
sut ex ma tota nllo mo tn'smutat adiuice
h sut i corruptibilia et ut dt ar i p'o de ce
et mu. et i p'o metheo talia no recipiut ise
i passiones peg'nas. qsidabat ite q poten
e eius q no hetur et i eode po sp pcedit
actu p natura q e gnaco. et io quozcuq;
supposita ul subiectu tale analogia non
hz ad actu hoz nllam penit' dicebant
ee matiam. sic e angelus pus iuxta crea
tore suus. et sic e intelligen psidens orbib;
stellaru. et sic e aia ronalis q sic dt ysaac
i l'o. de diffinicoib; i vmbra creat i intellige
cie. sic et sensibilis i vmbra ronalis aie et
vegetabilis i vmbra sensibilis. et celu i vmbra
vegetabilis et elta et elementata i vmbra
celi. et io i talib; tn'smutaco icipit h formam
et ee ea accitale qua sbale. et hac posicoz
vr defende aug' sr ge. ad litteram q dt mlas
ex nlla creatis ee matia. sic Boe' i l'o de
duab; natis i vna psona xpi et io h catho
lica fide et pphias hec via vr n ee tenenda
Ad obiecta q q i ducta sut ad h'o q sic vna
oim ma q ordine videndu e. Ad pm q dr
q Boe' vocat dt h pm quo id q creatu e est
h'o ad no e ma h pocius suppositu ne omis
q i an hitis dixim' ee id q e et quo e pm
no e for ma q h no pdicat de toto h e sup
tu a for tocius. vn licet spualia coposita
sint ex q e et quo e. no tn seqt q sint co
posita ex matia et for. Ad ad dd q ma
p roem matie no e pm i diuiduacois. sed
pocius aiam p roem pmi subiecti i diuiduu
ei ut i logica sua dt algazel sic i diuiduu
ab accnte i qmutabili. et hoc e pm suppositi
q vot id q e. et io pm i diuiduans e id q e
nec ma e i diuiduas n p e pm subiectu ei q
e et io illa ro suppoit fsm et no qcedit.
Ad ad dd. q cu dt ar. q cu dr hoc celu
dr ma sub hac for vocat matiaz qm sida cu
i quo qsp entis creati et hoc mo vniu'sale
et paciulare accipit i omib; creatis ta spua
lib; qua corpalib; h ex hoc no seq q illud
fu damentu sit vnu ul vnu' rois i oib; q
i qbz da e matia i quibz da id q e licet i hoc
silia sint q i vtroq; fudat ee creati et copo
siti. Ad ad roem aulcebri. dd q no qcedit eo
q sustinere et substare equoce dr i spua
lib; et i corpalib; no eni sba spualis eadem
roe substat illumacoib; gois et theophaniis
qua ma substat formis nalib; accitalib;
et sbalib;. si eni sic eet tuc sic ma deuonat

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

a forma cui substat et dicitur alba, calida, lapis
et lignum et sic de aliis. ita in spiritualibus natura quae-
libet forma quae pervenit ad eam in ipsa denominaret et
diceret alba, calida, lapis et lignum quod falsum est
et iste fuit error theofrasti ut dicit commentator
super tertium de anima et in dicto articulo ibidem quod receptio
formarum in intellectu non est nisi secundum esse intentionale quod com-
mentator spirituale vocat et non est nisi quod et in quo
est receptio plus assimilatur recepto loci quam materia
et in hoc deficit illa ratio. si enim deberet esse unum principium
substandi et sustinendi in omnibus substantialibus et susti-
nentibus oportet quod una et eadem ratio esset substandi
et sustinendi in omnibus. ¶ Ad 4 dicendum quod in genere una
non est in mutabilibus quod sic algazel dicit est ab acci-
dente in mutabili et boethius dicit quod est a collectione ac-
cidentium quae in alio impossibile est inveniri quae nomine
proprio significatur cum dicitur socratitas vel platonitas
et hoc modo unum est principium singularitatis et in mu-
tabilibus et hoc est hoc suppositum nature cuius in quolibet
natura unum materia sed quod materia non est talis singularitatis
principium sed in quantum est fundamentum primum in quo fundatur
esse huius suppositi cui convenit actus in mutabile
¶ Ad 5 dicendum quod commentator ibi non loquitur nisi de cor-
poribus. corporum enim materia per se forme et distinguitur
et determinatur ad esse in spiritualibus autem in quibus
est quod est et quo est utrumque accipit a toto quod est ei
praedicatur de toto quod est omne ei quod est. est id quod est. quo
est autem est acceptum a forma totius secundum quod substat
nature communi secundum quod universale dicitur forma totius sic cum di-
citur homo est hoc dicitur talium resolutio est resolutio praedicatis
in universale et non resolutio compositi in componentia
et hoc eodem est unum quod est stant in ente quod in distinctum
est secundum ens non ut materia se habet ad entia particularia
sed ut principium ad dicere quia eatenus se habet quod prius et
posterius in entibus in illis ¶ Ad 6 dicendum quod hoc dicendum
philosophi non est verum nisi de corporibus in quibus numerus causatur
divisione continui sicut dicit articulo in 3 physicorum in aliis
autem ut dicit damascenus differentia est causa numeri et maiore
differentia principia quae est per actus in mutabile ut dictum est.
¶ Illa quae adducuntur in contrarium concedenda sunt ¶ Ad
rationes eorum quae unam materiam omnium esse dicunt dicendum
ad primam quod illa ratio bona est si supponit falsum in hoc
quod dicit quod sola materia est non ens in alio. sed in corporibus
materia est forma non ens in alio in qua fundatur omnia alia
quae formaliter insunt ipsi in spiritualibus autem forma non ens
in alio est id quod est in quo fundatur sic esse quo est et alia
quae sibi debent esse sunt in ipso ut illuminationes et gratiae et the-
ophaniae ¶ Ad 2 dicendum quod universale dicitur dupliciter scilicet a commu-
nitate naturae quae est materia et a convenientia praedicatis ali-
cuius non materia secundum unitatem materiae non habeat hoc modo universale
non convenit cum materia secundum modum multa sunt posterior
materiae habentia. sicut in 3 de anima dicit articulo quod sicut
in omni natura est quo est omnia facere et alia quo est omnia fieri

ita et in anima rationali est accipere has differentias et
intellectus possibilis quo est omnia fieri. materialis
dicitur cum tamen non habeat materiam et secundum hunc modum id quod
est in spiritualibus distinguibile et proprium et formam dicitur
materiale cum tamen nec materia sit nec ex materia sed in quadam
proprietate conveniat cum materia ¶ Ad 3 dicendum quod omne
creatum est hoc et hoc sed illa sunt quod sunt est et quo
est et non materia et forma in omnibus sicut in compositione de compo-
sitione creature consuetum est nec hoc est verum quod primus
binarius creatum sit forma et materia sed potius quod est et
quo est. et in hoc argumentum non probat ¶ Ad 4 dicendum
quod supponit primum quod primum est causa secundum sic non est
in compositione quae compositio forme et materiae non est causa com-
positionis accidentis et subiecti secundum ipsum subiectum
ut dicit avicenna occasio est accidentis. et hoc sunt
eius verba in prima philosophia sua subiectum est ens in se
completum occasio alterius existendi in ipso. et ideo
in multis invenitur compositio accidentis cum subiecto
in quibus nulla est compositio materiae et formae sicut in linea in qua est
curvum et rectum cum tamen non sit composita ex materia
et forma ¶ Ad 5 dicendum quod tamen augustinus quam plato in
thimeo materiam dicunt esse in formitate eo quod non
capax est forme nisi quod nullam formam habet ut dicit
plato ibidem. sed hoc materia prima est secundum intellectum ac-
cepta et non prima secundum esse. dicunt etiam quod media
inter nullam et aliquam substantiam. omnis enim aliqua
substantia per formam aliqua substantia est. nulla autem substantia est quae
non est et sic materia media est inter nichil et aliquam
substantiam quia informitas non omnino non est licet non sit
eorum quae formata sunt et hoc modo dicit augustinus quod infor-
mitas non est ipse quod esse nullum actu habet materia-
le vel mutabile ut dicit plato quae ex nullo quod ipsa
sit concipit et generat sed ex aliquo quod recipit ex
alio sic femine marys unde comparat feminam mun-
di plato … sed materia quae ex alio concipit sic ma-
tricula opificii qui non in se sed in alio generat et
nato sui filio dicit est forma mundi archetypi quod
opifex per stellas et qualitates elementales in
materiam tamquam in matriculam mittit. sed ex hoc
non sequitur quod una sit materia omnium quia sic paulo ante
dictum est per hoc est una analogia talis materiale
ad cuiuslibet forme susceptionem ¶ Ad 6 dicendum quod obiecit in
contrarium dicendum quod articulo est verum proprie sed accipit genus
ibi secundum esse et non secundum intentionem logicam. hoc enim
modo unum genus est eorum quorum est una analogia
potentie ad actum. hoc enim modo genus habet po-
tentiam differentias specificas et hoc modo constitutivis
differentiis genus determinatur ad species et sic non
potest esse unum genus corruptibilium et incorruptibilium
et incorporalium et spiritualium licet secundum intentionem
logicam accipiendo genus omnia haec sint in genere substantiae.

Tertio quaeritur an materia **utrum materia sit eterna**
sit eterna et videtur quod sit eterna dicit enim plato

sic in thymeo ea na q cuncta recipit corpa
illa nūqȝ recedit ex ꝯditōe ꝓpria. recipit eni
cuncta nec vlla ex eisdē trahit formā et eni
velut in terra gremiū eius formet q recipiū
t. ipa informis mouet ē ꝙ visus eius silis
molli cedentiqȝ mª in quā imprimūt varia sig
nacula mouet ꝙ et formāt ꝯimode ab īcunti
bus ipa nec for nec motū suus ex na sua
et dat sile de auro qui si īpmant diuse fi
gure mutat quidē figā infiguratā sp tū ma
net in na auri a quā nullo mō mutat pde
ꝓcedit sic in quo alioꝝ oīa formāt et ipm non
formāt in aliquo an oīa formata ꝑo eē. mª
ē in qua oīa formāt. et ipa nō for in aliquo
g an oīa formata et creata ē mª ꝙ autē an
oīa creata ē ē eternū. g mª eterna ē ¶ ad hc
plato ibidē at vº nūqȝ eternū genꝰ aīo sumēdu
ē s. ꝙ gignit. itē a in quo gignit. ꝯtea t
tū ē quo silitudinē trahit mutuat ꝙ ꝙ
gignit. decet g fare ꝯparādo silitudīnē ꝙ
in patri illi ꝙ suscipit matrē. at vº illi vn
obuenit patrē. illi autē ne q inē hʒ duo est
ꝓlis silēꝝ ita intelligendū sū nō posse. ut vna
existat facies q oīs res oīm foris vultꝰ
ꝙ ꝯtineat variacꝗ corporis vndiqȝ ora de
mostret ni subiecto prius aliquº corpū ꝯmio
in quo oīs for recipiat. et dat sile sic dicēs
vt q in picturis substinēt infecto decolor ad
coloꝝ lima subuehenda etenī si hoc erit a
liꝰ coꝝ q ī se recipit statī nō ē oīm recep
taculū s vniꝰ. et sic vult onde ꝙ mª re
ceptaculū oīm an oīa ē et pmiꝰ in for
nulla for formata. sic g opifex et exēplar ad
ꝙ format eterna sunt. ita mā a in qua format
opifex necē ē etna eē ¶ ad hc rō platōis
ē hʒ qm formātū sū pt n formator ꝙ habeat
in quo formet s sicutꝰ opifex et oīs spēi ge
nator oē ꝙ ē creatū fort. g necē ē ꝙ ꝓha
beat oīs for receptaculū in quo formet ex
quo formata diuse eentie et sbē sunt ab ipo ¶
ad hc plato ibidē ē ne ās ignis seorsu po
situs et in quibilis. itē cetē spēs qs ꝯapi
tes mēte dicimꝰ eē separatas a cetu cor
poꝝ sperni fore archetypa exēplaria
rei sensilis an hʒ sola sunt q videt ꝗꝗ cor
pis in cessione sentimꝰ nec pt hec nulla sunt u
qua s frustra ꝓsumi eē intelligibiles spēs
quaꝝ sunt ymagines sensibiles easqȝ nichil
aº eē quā vba qī dicat nō. et supponit ꝙ
spēs intelligibiles ab etno ad quas factus
ē mundus sensilis et opifice et matriculam
in qua format opifex ꝯsibilē formā oīa q in
telligibilis formis sunt ab etno. et sic vt ꝙ sunt
opifex et exemplar eterna sunt ita et mā
etna sit ¶ ad hc oīe cuiꝰ eē ꝓcedit nō eē

eternū ē et radicat in aliq mª nō eē ꝓcedit
nō eē ꝓbato ꝙ ꝓsuppo in oīm deductōe ad eē
illiꝰ eē ꝓcedit nō eē mª eē ꝓsuppo in oī de
ductōe ad eē. g mª eē ꝓcedit nō eē. et sic ha
bet ꝓpositū ꝙ mª in creata ē ¶ ad hc oē cre
atū formatū ē. oē formatū id in quo for sibi pre
supponit ut anulꝰ aurū. s oīe creatū for
tū ē. g oīe creatū sibi ꝓsuppoit id in quo
formatū ē. ꝙ autē ꝓsuppo an oīe creatū cre
atū eē nō pt. mª ꝓsupponit an oē creatū
g mª creata eē nō pt. et q nō ē creatū est
eternū. g mª ē etna ¶ ad hc ars imitatur
naturā sicut nā ꝯmunē opifice. s oīs ars in ope
artis ꝓsupponit materiā et nā sile. cū g ista
exēplata sunt ad opus opificis ꝯmunē. in ope
opificis ꝯmunis ꝓsupponit mā. vʒ g ꝙ etna
sit ¶ in ꝯtrariū hʒ ꝙ nichil ē eternū nisi ds
mª aū nō ē deus. et in possibile ē eē deū. ꝗ sic dt
ar et ꝓbat in pº phiꝰ efficiēs et for et finis
tū mª nūquā ꝯcidūt in idē deus autē ē effi
ciēs et for et finis. g mª nūquā pt eē ds
¶ ad hc augꝰ vera inmutabilitas ē vera eternitas
g nō inmutabile pt eē eternū s mª ē ita inmu
tabile. sic mª hʒ eē sic dt ar in pº de ꝯnatōe
subiecta ē oīm mutatōi et motui g nullo mō
pt eē etna ¶ solutō dd ꝙ mā ꝓbata ē
sic ꝓbat due ꝯtrarie rōes et inpossibile ē eā dura
tōe etnā eē vnde augꝰ in xijº ꝯf. tū dne feci
sti mundū de mª informi quā fecisti de nulla
re pene nullam rē ¶ ad pª g dd ꝙ p dcā
ꝯplatōis nō ꝓbat n hoc solū ꝙ mª prius nā
ē an formatū ex mª ut in mª s ꝙ prior duratōe
nō pt hri ex vbis platōis mayor g s sa
cra scriptura et ꝯparie s dcā aug. sic cū re
formata et in re formata creat mª et ē sile ine
fragio vocis in pulsāte ꝙ sū nō pt n pulsus
ꝯgnat eē cū in ꝯfessione vocis in pulsāte ¶ ad
aº dd eodē mō ꝙ ex vbis illis nō ꝓbat pla
tonis ꝙ mª ꝓcedit formata ut fundamentū et sus
cipiēs et hoc sū pt et saluari. si mª in ipo c
atō et formato ꝓducat ¶ ad aº dd ꝙ hec rō
tenet in opifice q aliquā potētiā hʒ et aliquo
indiget et nō ē opifex infectus. s in opifice
ꝑfectissio cuiꝰ mª ē in ipo et nullo indiget nō tenet
ille enī nō ꝓsupponit in ꝑtate eius et volūtate
hʒ et in fore ꝓducit cū formato et in subiecto sic in
an hītus de aiō pº dcā ē ¶ ad aº dd ꝙ opi
fex et exēplar etna sunt ꝙ exēplar in opi
fice idē ē ꝙ opifex in diuinitatē ab eēn opifi
cis. et hoc ē io ꝙ ipse agentibȝ efficiēs forma
et finis in idē ꝯcidūt s mª nūquā ꝯcidit
in idē cū efficiente et forma ꝓpt ꝙ oʒ materiam
cū diuse een. sic ab opifice ꝓ creacōeȝ de
duci in eē vn plato sic dt cuncta sui silia ꝓ
ut cuiusqȝ nā capax ꝯpetat eē bndicīs. effi
noliū. quā quidē voluntatē dei originē rerū

cessima. sicut ponat recte cum putaret consentanea dici
quod plato materiam inmateriatam vult esse creatam
et non habere ordinem prioritatis ad alia nisi nature
sicut est ordo fundamenti ad super edificata. ¶ Ad 3m
dicendum quod materia esse non precedit non esse simpliciter sed potius eius
non esse materia precedit esse materie duratione sed esse materie ordine
ut subiecti et fundamenti non durationis precedit esse
formarum. et ad ... non probat per illam rationem ¶ Ad 4m dicendum
eodem modo quod materia per illam rationem non probatur precedere esse
creatum et formatum nisi ordine nature. sicut ordine nature pul-
vis precedit vestigium pedis impulsive. quamvis simul
et durationem possit esse cum ipso. ¶ Ad ultimum dicendum quod
illa ratio decepit platonem quod in veritate videbatur
sibi ab eterno esse et sic esse primum non deprius sed decep-
tus est quod licet ars imitetur in aliquo naturam tamen in certitu-
dine imitari non potest. rationis est enim opus nature
quam artis. similiter deus et natura cum imperfecta sunt et mi-
nus potentie humana perfecte imitari non potest creato-
rem quia nichil ad nutum habet de potentia. et ideo licet ars
et natura presupponat materiam non tamen oportet quod primus opi-
fex presupponat eam nec plato intendit quod ex ratione
creationis primi opificis oporteat presupponi ma-
teriam. sed quod ex ratione operati operis et constituti in
esse perfecto ordine nature oporteat preexistere materiam
¶ Que in contrarium adducta sunt patet.

Utrum materia facta sit ad rationem sive ad exemplar aliquod

Quarto queritur utrum materia facta sit ad rationem sive ad ex-
emplar aliquod. et videtur quod non. exemplar enim non
est nisi formarum. materia autem nec forma est nec a forma habet quod
est materia. ergo videtur quod materia ad exemplar facta non sit. ¶ Ad
hoc nichil materiale est in deo ut dicit augustinus. ergo nichil est in deo
quod possit esse exemplar materie. exemplar enim in materiale
est. ergo exemplar materie non est in deo. et sic materia non est facta
ad exemplar. ¶ In contrarium est quod quecumque deus fecit ut
dicit augustinus ad rationem fecit. deus materiam fecit. ergo ad
rationem fecit. ratio autem est exemplar. ergo materiam fecit ad
exemplar. et sic materie aliquod exemplar est. ¶ Ad hoc
omne quod aliquo modo bonum est bonitatis sue causam
et exemplar habet in summo bono. materia aliquo modo bonum
est. ergo bonitatis sue causam et exemplar habet in sum-
mo bono quod materia aliquod bonum sit dicit augustinus xii con-
fessionum sic sic fatemur maius bonum est quod creatum et
formatum est. ita dicimus minus bonum quod creatum informe
formabile est. sed tamen bonum non est. autem bonum nisi quod est a
bono primo ut in tractatu de bono determinatum est
ex verbis dyonisii boecii et augustini. ergo videtur quod materia bonitatis
sue causam habet in summo bono et formam et videtur ad
ydeam esse factam. ¶ Ad hoc omne creatum antequam
crearetur in ipso fuit causa efficientis et ideo est ens
possibile et ens nature. materia creata est quod constat ex pre-
habitis. ergo est ens possibile. ens possibile non est in potentia
tia in causa efficiente quod non est causa per actus sed causa per-
se nisi secundum rationem formalem et exemplaris. ergo materia antequam
creatur in esse materie secundum actum in ipso causa efficientis fuit secundum ratio-
nem formalem et exemplaris ¶ Quod dicitur sic in primo libro questione

qualiter omnia creata sunt in deo determinatum est. creata
antequam fiant in deo sunt sicut artificiata sunt in in-
tellectu artificis. artificiata autem non sunt in
mente artificis nisi per exemplar. ergo creata antequam
fiunt in mente dei non sunt nisi per exemplar et sic
cum materia creata sit oportet quod per exemplar sit in pre-
te divina ¶ Ad hoc dicit dyonisius libro de divinis nominibus cap. ...
quod si causa prima non novit aliquod causatorum a se
sequitur quod causa sit vacua secundum aliquid. ergo prima causa novit
omne suum creatum sed non nosceret nisi cum ratio apud
noscentem haberetur. cum ergo prima materia creatum sit prime
cause et noscatur ab ipsa oportet quod prima materia per aliquam rationem
sit in notitia prime cause ¶ Solutio sic dicit anshelmus
in monologion presuppositio est dicere quod aliquid ens
sit quod non sit ab ente primo et quod est ab ente primo
per notitiam est in mente primi secundum rationem qua se habet ad
ens et simpliciter est ens et actu ens et hoc modo
materiam dupliciter est considerare scilicet secundum quod est hoc ens ab-
solute et secundum quod est in habitudine ad ens actu que
habitudo abstrahi ab ea non potest in quantum informe
formabile est sicut in artificiatis apud artificem
ratio est fundamenti. secundum quod ei ratio non est absolute eius
quod est fundamentum sed est ratio qua se habet ut sustentans
et recipiens omne super edificatum. et sic dicendum est
de materia prima quod licet in formis sit ab omni forma ad
genus ut speciem in individuum determinata. tamen
rationem habet habitudinis et receptaculi et analogie
ad omnem formam. et negari non potest quin hoc sit ratio
formalis et fundamenti et materie et hac ratione formali
materia artificiatorum est in mente artificis et ideo dicit
aristoteles in ii phisicorum quod architectus non considerat tantum for-
mam et finem sed etiam materiam et dat exemplum de ser-
ra in qua non considerat tantum finis quod est ratio nec
forma quod est figura dentium et dispositio ad incidendum
sed oportet quod consideret materiam in qua talis figura dentium
et dispositio sit possit. propter quod ut ibidem dicit philosophus ...
debet facere serram non querit materiam lanam vel aliud
molle quod facile cedit sed querit ferrum in quo figu-
ri possunt dentes acuti anguli facile dividen-
tes et corrodentes id quod dividendum est et sub hac
ratione ab artifice querit et considerat materia et possibilem
rationem in formis materia prima formabilis in omnem formam
producta est et quesita a primo opifice et hoc modo fuit
in mente divina in formis eius quod est quacumque ab
omni forma sed actu qua evacuatione formabilis est
in omnem actum forme quamlibet aliquam formam est ut dicit augustinus
et aliquam ratio est qua in entibus veritate constituitur et
quod ad illam habet exemplar in mente divina et hac ratione
producitur ab ipsa sicut a per se agente. per se enim agens
est ut in ii phisicorum vult aristoteles quod est agens univocum
et hoc est quod agit in ratione efficientis et forme et dat
exemplum sicut policletus causa statue est sive ydoli per actus
sed statuarius causa statue est per se formalis. et similiter po-
licletus statuarius quod tamen agit secundum eam quod in ipso
est forma et arte statue. et sic medicus per se
causa est sanitatis. et similiter ypocras medicus qui
sanitatem sed eam quod in ipso est forma et arte medi-

tine sanitatis. ypocras aut cã p actus q
ypocras s q ypocras nõ ht ĩse form et arte
qua agat sanitate s sanitate agit p aliud
q ĩ noie efficacis nõ ĩtelligit agit eñi p
hoc q ẽ medicus eo q medicina for ẽ et rõ
sanitatis ut oz ĩtellige ĩ deo q n̄ agit sic
creat nõ tm̄ rõ et for exeplaris ẽ ĩ ipo alr
eñi ut d' aug' nõ ageret s rõem. Ad p̄ q
dd. q lz m̄a h id q ẽ forma nõ hẽat et ideo
nõ possit hr̄e exemplar forle tñ q se hẽat
ht ad eius actu sic forma nõ ẽ et sine rõe
ut deu ẽ et hoc nõ refert ad mẽte opificis
pim̄ et ydeale rõem ht ĩ ipo. Ad a' dd.
q n̄ ĩ põ ẽ ĩ deo s̄itudo aut n̄ et rõ s̄itudis
ad ois actu nõ ẽ nũlis s formis et rõ s illam
et nõ simpl' pt ee m̄a ĩ deo. Cãuq auct̃a q
ĩ p̄riu adducta sit cõcedenda sũt s distinc
rõem rõis et formis q̃ ĩ p̄mo solucõis dcta
ta ẽ. Vtr̄m errauit plo ĩ h̄o q dixit exa' ee pim

Eınde q̃ de exeplari veru ĩ h̄o errauit
plato ut vin dixit et vr q nõ errauit
ĩ p̄o eñi li. q̃one de ydeis ĩ ducta ẽ auctas
aug' ĩ li. lxxxiii q̃onu dicẽtis q plato po
suit ydeas ĩ mẽte diua quas q̃ negat ee fi
liu dei negat ee. ꝑpue sub hoc attributo q
filius dei ẽ dei sapia et dei verbu p q oia
fca sũt. nõ eñi sapiẽs ẽ artifex q̃ ĩ mẽte ap
se nõ ht rõnes opis et oĩu eoꝝ q ad opus
exigũt. Ad h̃ ut d' ar' ĩ vi' eth' sapiẽs
ẽ ĩ artificibꝫ qui ex fine opis rõez reddit de
vniuso ope. sapiẽtissim' aut ẽ deus ut ꝑpi
gbatu ẽ. g' apud eu rõ ẽ ex fine supca de
vniuso ope. opus aut suu ẽ vniuũ sic mu
dus cui' bonu sic finis ĩ ipo ẽ. sic ĩ duce ex
cit'. g' vniusoꝝ q̃ sũt ĩ mundo et ordis eoꝝ
ad fine rõ et for exeplaris ẽ apud ipm̄
h' g' ponẽ ht erroris. et sic plato nõ errau'
Ad h' Boe' ĩ p̄heo p̄mi arismeticoꝝ d' sic
mioꝝ sciam hui' mundane molis cõditor
deus pim̄' h̄uit sue cõtinacõis exeplar et
ad hãc cũcta q̃stitui. q̃ cuiq fabricate rõe p
mõs assigri ordis in neire cõcordia. g' nũs
et exeplaris for oĩu eoꝝ q̃ p̃ forẽs distĩg
uẽtes ponit ĩ mũy ĩ ordie ad fine vniuer
si auiqua ẽet ĩ ee nẽ et ĩ actu ẽ apud deu
et hoc ẽ catholica fides et nõ error. g' plato
nõ errauit hoc ponẽdo. Ad h' Boe' ĩ iii'
de cõs' phie q nõ extine pepulũt fingere
cãe n' fluitantis opus veru ĩ sita sũm̄i for
boni liuore caceñs tu cũcta supno ducis ab
exẽplo pulc'' pulcrim' ipe mundu mẽte gẽns
siliq ymine formãs ꝑfcãsq iubẽs p fcm
absolue ptẽs. hoc g' ponẽ nõ ẽ error s catho
lica ṽitas. talia eñi exeplaria ponẽ ĩ cera
ta ṽissimu ẽ. g' nõ ẽ error. Si forte aliq̃s
dicat q ĩ h̄o errauit plato q exeplaria po

sui. extra mẽtem diuã. cõtra h' sũt verba
platõis ĩ s̃a pte thymei certe nõ ẽ dubiu
ad cuiusmõi ex'' adaduxit mũdani opis su
dameta cõstitues vtru ad ĩ mũbile ꝑpetu
atq optimẽs ꝑpetate an ad fcm atq elabo
ratu. nã si ẽ ut ẽẽ ẽ pulcritudine ĩ ꝑpabili
mũdus opifexq et fabricator eius optim'
ꝑspicuu ẽ q inuẽta sinẽe atq ĩ mũbilis ꝑꝑe
tatis ex'' mũdi sit ĩstituta molicio. sin v'
q nec cogitari quide aut mẽte cõcipi fas
ẽ ad elaboratu. q cu sit rõnis alienu lr
opifice deu venabilis exẽpli norma ĩ cõsti
tuẽdo mũdo ee secutu. Ex hoc pz q mũdus
nõ ẽ cõstitut' ad elaboratu ex'' s ad ẽtnu
et ĩ qmũbile. hoc aut nõ ẽ n̄ ĩ deo. g' ad ex''
q ĩ deo ẽ mũdus fcus ẽ et sic nõ posu. ex''
extra deu. Ad h' plato post pauca ibide
h' sq mũdus archetyp' qui sit ẽ venabile ex''
elaborati mũdi cui' ymago ẽ h' mũdus fcus
q̃ gnatoꝝ oĩu speciosissi' ẽ et ille actor max
im' sic opifex q̃ opis sui rõne prudẽtiq hus
q̃ sp eadẽ existit acomodat' ymago ẽ opigr
alicuis. g' iste sensilis mũdus pulcrim' ẽ qr
h' q acomodat' ẽ exemplari archetipi.
mũdi. archetypus aut mũdus exeplaria
sũt ĩ mẽte diua. cui' silitudiẽs et ymagiẽs
q̃ sda cõstat ee mũdu sensile. g' vr q exem
plaria nõ possint extra mẽtez diuã. et sic
vr dce q pius. In q̃ru hui' ẽ q d' mgr in
p° simaꝝ dist' i. ca° plato q h' tã ponẽdo
sũ pm° et deu opifice nõ creatore. et ee q̃si
artifice q̃ ĩ placẽte materiam form nõ sua s
aliena ĩduat. Ad h' mgr ĩ sũ hysto° sic
d' plato tã fuisse ab eĩno d' deu ydeas yle.
et ĩ pm° qm de yle mũdu fcm fuisse. et ad
ydeas forti. Ad h' ibide plato d' ad vnu
vultu opifex nõ pt face diuisa ĩ for. g' deus
opifex s platone ad vnã ydea oia q̃ ĩ mũdo
sũt face nõ potuit et ita vr q plato posuit
multitudine ydeaꝝ sub multitudie aut nõ sũt
ĩ mẽte diua. g' nõ sũt ĩ mẽte diua s posicõe
platõis. sic aut ponẽ errore g' plato errauit.
Ad h' plato ide ĩtelligedu si nõ posse ut
vna existat facies q̃ oĩs reru oĩu formas
vult' q ptineat variaq corpis vndiq ora
demõstret. g' s platone vnu nõ pt ee q sit
ymago et exeplar oĩu forrũ. oz g' q h' ponat
subdiuisitate et sic nõ sũt ĩ mẽte diua s ext.
et hoc ẽ error. g' plato errauit. Ad h' h'
atq exv̄bis paulo an ĩ ductis v̄ sic dicat
plato ẽ ne aliq̃s ignis seorsu positus et in
qmũbilis. ite certe spẽs q̃s cõcipientes mente
dicim' ee sepatas a cetu corpearu speru ee
archetypa extra rei sensilis an h' sola sũt
q̃ videt' q̃q corpis ĩtensione senciu. nõ pt

q̄ nulla sunt usquam sed frustra ponimus esse intelligibiles species quarum iste sensibiles sunt ymagines qui dicat tales species necesse esse. ¶ Ad hoc hoc idem probat per distinctionem intellectus et opinionis opinio enim cum sit tremens circa res necesse est obiectum tremens esse. deforis autem in materia existentibus que gignuntur ut dicit plato tremunt tanquam in euripo hoc est in ebullitione sunt. euripus enim ebullitio maris est non certum non stabile corpus. ut dicit plato. unde de hiis non potest esse nisi opinio et non de eis sciri potest sicut dicit eraclitus. certum autem verum sed secundum acceptum per intellectum in principiis eternalibus. unde et eo de modo sunt vbique et semper. quod iste separate sunt et intelligibiles et vere sunt. quod forme separate que sunt principia esse simpliciter et sunt separate a materia et ve sunt et ei sunt nature que plato posuit formas separatas. ¶ Ad hoc quod a quibusdam tales forme non ponuntur esse plato assignat causam et dicit quod paciuntur quasi sompniantes et sunt hec eius verba. Denique cum ad id animum intendimus quod sedem prebet hiis que gignuntur. putamus necesse esse ut omne quod est in aliquo loco sit positum regionemque obtineat ullam. porro quod nec in terra neque in celo est minime existere putamus. ob quam depnacionem itemque alias consanguineas hoc est consiles nec in recepcione quidem et consideracione vere existentis vere que puiglis nec mente constituimus patet hunc sompnium et intendit dicere quod ista consuevimus sensibilia mente et animo volvere quod vere existencia non videmus. et sic patet quod plato posuit ab eterno formas separatas esse et intelligibiles et vere existentes ¶ Ad hoc constat quod principia rerum prima quibus sunt et fiunt nec facta nec temporalia esse possunt. si enim talia essent. oporteret quod principiorum essent alia principia et illorum alia et sic iretur in infinitum. omne enim quod factum fit ut est sunt principia in esse constituunt et sic patet quod iretur in infinitum si principia facta sunt. principia quod constitucia in esse omnium que facta non sunt. et que facta non sunt ab eterno sunt. quod principia esse et cognitionis ab eterno sunt. ¶ Ad hoc plato sicut dicit tamen quidem opinionis omnes hominum principes intellectus vel dei proprius et paucorum ad modum electorum hominum quod cum ita sit. fatendum esse eius modi speciem semotam a sensibus in semet locatam sine ortu sine occasu. que nec aliunde recipit quicquam aliunde. neque ipsa procedit ad aliud quicquam invisibile. insensibile soli mentis intencioni ad inuicem prospicuum ex quo expresse patet plato ponit species esse invisibiles ab eterno in semetipsis locatas que horum sensibilium sunt principia unde dicit plato post. Porro quod ab hac scilicet specie est generatum sensibile. sustentabile. hoc est quod talis receptaculo materie sustineatur cum in mutatione et iam recedens sensibus et opinione nostendum tercium genus est loci quod ne adiutum quidem permittit sedem porro prebet hiis qui gignuntur secundum ipsum sine sensu tangentis. ad ultimum quandam esse opinabile est. ex hiis patet quod dicte et distincte plato ponit

ea principia esse ab eterno scilicet opificem materiam. sive receptaculum et formas que sunt eternalia principia eorum que per generacionem oriuntur et occidunt. ¶ Si forte aliquis diceret quod integri sunt libros et hystorias in ponit hec platoni sed secundum per omnibus que dat enim sicut dicit Crisostomus in prima omelia super Jo.. Contra est quod dicit ambrosius expresse in exameron sicut plato dilectissimus discipulus eius ea principia constituit omnium deum scilicet et exemplar et materiam. et ea esse incorrupta et increata ac sine inicio asserunt. deumque non tanquam creatorem materie sed tanquam artificem ad exemplar hoc est ad ydeam intendentem fecisse mundum vocaretque ylen que gignendi causas rebus dedisse asserit omnibus. ipsum quoque mundum incorruptum nec creatum aut factum estimaret. Ex hiis verbis expresse patet quod plato in ponendo principia erravit. ¶ Solucio dicendum quod procul dubio sicut sancti dicunt et platonis verba ostendunt. plato erravit circa principia quod posuit scilicet quod tria principia sine principio ab eterno esse dixit scilicet opificem et exemplar sive formas et materiam. Secundo quia dixit exemplaribus que mundi archetypum vocavit mundum istum sensilem sic constitutum quod semetipsis omnium rerum in exemplaribus sive formis eternis diis secundis attribuit et sic formas omnium extra mentem dei positas per deos celestes hoc est stellas et orbes et quinta elementales mundi inducit. et sic formas eternas sensibiles facit propter quod quod dicit omnem mundum sensilem deos deorum esse que inducta in loco de deo factis ut dicitur ut iuno et pallas. et cetera. et propter hoc deos deorum appellari quod isti in corpori existentes proxima corpora celestia. scilicet corpora et elementalia numinum divinum habencia sunt per instrumenta organica formas exemplarium eternorum quas essencias et vitates rerum appellat mundi sensili influunt ex quibus esse rei constituitur et res cognoscendi. Tercio genere errore erravit circa materiam quam enim dixit eternam sive increatam et receptionem materie dixit esse receptionem loci. et sicut est motus ad locum. ita esse motum formarum a datore formarum ad materiam. hic enim erroneum est forme enim et esse que est vitas rerum secundum phisicam et theologiam causatur demum eius ab extrinseco aliquo inducit in ipsam Sed sicut dicit beatus augustinus quedam talis forme hoc est esse et vitas rerum educendo de materia creat et creando causatur. et hoc non convenit loco et locato. neutrum enim horum causat de reliquo. aliter enim non esset motus et mutacio in rerum generacione. motus enim ut in tercio phisicorum probatum est est actus inperfectus et actus imperfecti. actus autem inperfectus et perfectus eiusdem forme sunt in esse. licet secundum esse non sint idem sicut esse imperfecti quod potencie permixtum est et esse perfecti cuius potencia per actum completa est idem esse non potest ¶ Ad primum quod dicendum quod ydeas et exemplaria ponere in divina mente non est error sed catholica veritas. sed hoc modo non posuit plato sed pocius in semet ipsis consistentes et ydeas essencias et rerum veritates et lumen intelligencias quas deos vocat eo quod in greco idem sonat quod intellectus

latis accomodatas et easdē ut dcm̄ ē ꝑalit
matie inectas ¶ Ad aᵈ dᵈ ꝙ si hoc mō pla
to posuisset nō errasset ſȝ hᵒ mō nō posuit ſȝ
dixit ꝙ ꝯ sine opis rōnez similes formas q̄ sūt
rez essencie et veritates ab eterno esse ꝓductas
fecit et eas sub̄ꝫ intelligenciaꝝ accomodauit
ut in fabrica mūdi et formacōib̄ꝫ rerū sensibiliū tā
quā immediatis exemplarib̄ꝫ vteretᵣ tanquā ar
chotypis ad q̄ forēt ymagines sensibiliū.
Vn̄ illas separatas vocauit formas. eas autē
q̄ ī mᵃ ad ipas forte sūt dixit eē ymagines
illaꝝ et nō formas vn̄ sic ī pᵒ pᵉ phie dᵗ qr
ista sensibilia ab eternis dixit ꝓcede sicut ex q̄da
ethimagio hoc ē sic sigillata a sigillo ¶ Ad
aᵈ dᵈ ꝙ Boeᵉ veru dᵗ ſȝ mūs que attendit
rō diua ī ꝯstituendo res nō ē mūs formarū sed
ē mūs ꝓporcōis acceptus penes similitudinē
accepta ī solidis ſȝ arismetica medietate
ꝓporcōnalib̄ꝫ ī arismeticis eni duo solida a
radice sexqualtē ꝓporcōis surgencia stabili
ꝓporcōe nō cōiungunt nisi ꝑ duo media ut pꝫ
ī pmis solidis quoꝝ radices sūt duo et tria
q̄ ī sexqultra ꝓporcōe se hūt adinuicē. tria eī cō
tinet duo et alteram eius ptē q̄ ꝓporcō grece
eimolya latine sexqualtra vocatᵣ. solidū autē
surgens a binario ē bis duo bis hoc ē octo
narius. solidū vō surgēs a ternario ē ter tria
t. hᵒ ē xxvii. et hec duob̄ꝫ medijs cōiungūt
ſȝ xii et xviii duodecī et octo decī ē ē tria bis
et sic cōueit cū vtrisq̄ radice duodecī autē
bis duo t. et sic ā hoc cōueit cū vtrisq̄ ra
dice et sic ut dᵗ Boeᵉ cū mūdi sensilis duo
extrema solida ignē sȝ et terrā recipit fundame
ta deus. duob̄ꝫ medijs cū extremis cōuenien
tib̄ꝫ aqua sȝ et aera cōiunxit ꝑ que mundus
ꝑfectus eē dr et hᵒ vnde etiā dixit plato
et in hoc nō errauit ſȝ ī hoc ꝙ formas ab eterno
ab ipō opifice esse ꝓductas extra ī semet
ipis eē dixit et vti eis opifice tanquā sigil
lis ꝑ ꝙ ymagines earū mᵉ ī pmeret. vn̄ etiam
dixit ꝙ ab eterno deus ꝓduxit oms aīas
pares nūo stellas q̄s ī creacōe celi stellis
īseruit ut plura intelligenciaꝝ stellis ꝓsi
dencium et ꝑ radios stellaꝝ corporales mouentes
et informantes qualitates elementales corpi
bus sensibilib̄ꝫ inhererent et sic inderent nasci
et sibi ꝓuidēt eis et post dissolucōem cor
poris ad intelligencias quas deos vocabat id
senᵉ ꝙ dij credidant et sīle illis erat ꝑ ꝑti
cipacōem rōnis et intellectus si ī corē existens
iusticiā coluisset et pietatē amasset ad se
reuocaret et itm cū paribꝫ stellis attribue
ret ad stā geracōis instrumentū et hoc pꝫ
ꝙ error ē ¶ Ad aᵈ dᵈ ꝙ ī hᵒ vbo Boeᵉ cor
rigit errorē platōis plato eni ex causis
tāb q̄ deū opificē ad creandū ī pellerent

posuit et hoc ē error ut dcm̄ ē cū nō ī pu
lit eū ad creandū ut dᵗ Boeᵉ n̄ ex causis a
moris suum bonū sibi ꝑ natura insiti. nec
dixit ab eterno esse mūdū ſȝ a se q̄ ē sup
mū bonū et ꝑ rōnez ydealem oīm esse ¶ Ad
aᵈ dᵈ ꝙ plato vocat elaboratū esse ꝙ demā
sum ē separaīē. sincera autē et variabile vocat
ꝙ ab eterno a deo ꝓductū solo intellcū cōphe
sibile ī sue essencie puritate et simplicitate et vitate
cōsistit. et talia esse ab eterno ponē erroneū ē
¶ Ad aᵈ dᵈ ꝙ plato bn̄ posuit ī hoc ꝙ rōnis
diuine dixit eē formas separatas et exemplaria
q̄ sūt ī mēte diua ſȝ ī hoc errauit ꝙ extra
illa ab eterno dixit ē distinctū ꝓducta ab
opifice. ut postea creādo mūdū sensibile
illis vteretᵣ ut sigillis ¶ Illa q̄ ī textu addu
cūtᵣ satis ondunt errorē platōis. cū tñ pla
tonis sunt ī qua oms stoyci cōsenserunt ei ꝙ
oīs rei cōsideracō triplex ē s. ī prīmis suis pmis
simplicib̄ꝫ et sic cōsideratᵣ ī formis q̄ sūt ante
rē et ī formis datib̄ꝫ eē rei q̄ sūt for existentes
ī re. et ī formis q̄ sūt ī intencō rei ab ipa re
abstracta ꝑ rōem et iō dixit eē triplex vniuersale
sȝ ante rē. ī re. et post rē. De eo ꝙ ē ante rē dicit
porphiriᵉ ꝙ nullo aīali existente ꝑ intellcum ad hᵒ
accipit sba aīata sensibilis q̄ ē vitas et essencia
aīalis cū aīal ī lūe intelligencie existens De vni
uersali ꝙ ē ī re. dᵗ quīcū ꝙ aīal ē viuū sensu et
tus determinatū De vniuersali post rem dᵗ ꝙ aīal
ē ꝓdicabile de hoīe et asino et sic de alijs et ꝑ
hoc pꝫ cā dcā platōis et creacōis ¶ Ad vltiᵐ
dᵈ ꝙ plato cōmendatᵣ ī hoc ꝙ posuit opificem
ꝑ bonitatē sic ꝑ arte et rōem mūdū creante
ſȝ vituperatᵣ ī mō posicōis sic pꝫ ī vbis ambiōs
ꝓductis Vᵉ ex dcīs platōis sequatᵣ deū
cōnde q̄ vtrū eē opificē nō creatorē
ex dcīs platōis sequitᵣ deū eē opificem
nō creatorē Dᵗ eni mḡr ī iiᵒ liᵒ dist. i. ꝙ opifex
ē qui de aliquo aliq̄ facit cū motu ita ꝙ in
opando et ipē mouet et materia circa quā opa
tur et ſȝ hoc vr ꝙ plato nō posuit deū opifi
cē sic eni ī ꝓphias a platōe īductū ē. plato
dixit ꝙ siquis posuit dei voluntatē sola cām
eē eoꝝ q̄ sūt ī mūdo sensili Dᵗ eni non
errare ſȝ vitatē dicē ſȝ q̄ sola volūtate opatᵣ
et facit [illegible] īstrumento vtatᵣ ut [illegible] mᵃ
ille qᵒ nō opatᵣ ut opifex ut artifex. g° deus
ſȝ posicōem platōis opifex nō dr eē ſȝ creator
¶ Ad hᵉ dᵗ [illegible] distinguēs inᵗ actm et
opacōm dᵗ ꝙ actū ē cuiᵉ actus ē opaciᵉ
motᵉ opacōm autē dr ꝙ ex seipō mouet pla
to autē posuit ꝙ ds nec a seipō nec ab alio
mouetᵣ ſȝ oī mō immobilis ē. oīs eī motᵉ ut
dicebat plato ē alīe seruitis. ꝙ nec deo

competit s platonē nec materie s eē materiale
s soli competit euripo qui ē ebullicō formarū i
gredientiū i matiā a formis separatis sic a sigil
lis et egredientiū ex ipa p m transmutacōem et
transmutatiū i ipa. ipa tū sp i mobilē pmane
te i eē materiali et ex hijs nō seq̄ q deus sit o
pifex s creator. nō g̃ plato posuit deū eē o
pificē s creatorē ¶ In oppositū huius ē q d̄r ar. libro
i vi. eth. q ars ē factiuū pn̄m cū rōne. et ibidē
d̄r q facere ē sup preiacētē materiam opari q nō
pt̄ ñ p motū et transmutacōe. plato aūt posuit
preiacētē ab eterno materiam sic dictū ē et posuit
exemplar actis ab eterno i seipo consistē et deū
dixit et iussu et verbo facere q facit et posuit deos
deorū et stellis et celestibꝫ elementalibꝫ i pro
duccōe ymaginum sensibilis mundi i materia. hās
em̄ formas q sūt i ymagines m̄r. eē dixit formarū
separatarū. sic paulo an̄ ex verbis suis demonstra
tū ē. ergo ē n ex nichilo aliq facere s ex aliq
et ad aliq sic ad formā et aliq cooperante
sic i instrumento ¶ posuit g̃ deus nō eē creatorē
s artificē et opificē mundi q concedendū est
sic d̄r magr̄ i sniꝫ ex verbis ambro̅ i exame
ron supius ¶ Ad pm̄ g̃ dicendū q plato dix
it voluntate dei cām eē mundi sensibilis ut
pmā et nō ut pximā. vn̄ sub illa cās pxi
mas posuit q dēe sūt materiale s. exēplare
et instrumētale motas a diuina voluntate
iussu. dū et verbo sic dcm̄ ē et ex hoc seq̄tur
ipm̄ eē opificē mundi sensibilis et nō creatorē
¶ Ad a̅m dd̄ q ex dictis platonis deū moūi in
d̄o q instrumētale mouēs nō mouet n motū
et in hoc q mouet i strāuit mouēs q aū nō
mouebat. seq̄ moūi artificē sic d̄r ar. mo
net artifex q̄n ex ocio actu fit agens

¶ Tr. de erroribz ar lis. Q. iiii

Onseq̄nt querendū ē de h° q d̄r magr̄ ibi
ar. v̇ duo pn̄a eē dixit. s materia. et
spem. et tciū opatoriū dcm̄. mundū quoq
semp eē fore et fuisse. q itm̄ v̇ba ambro̅
sūt i exameron. Et em̄ sicut nobis alios eoꝝ
ut ar. cū suis discipulis magr̄ tm̄ opiōis
assumpsisse ut ponerent duo pn̄a. materia s. et
spem. et tciū cū hijs q opatoriū dr̄ cui sup
peteret competēt efficē q ad oriedū pentasset
hoc qa v̇borū q̄re h̄ sex ¶ Pm̄ si forma pt eē
pn̄m nō de pn̄o ¶ Scdm̄ si m̄a s̄ rōem q posuit
eā ar. pt eē pn̄m nō de pn̄o ¶ Tercium q sit
i° q vocat opatoriū ¶ Quartū vtrum ar. duo
pn̄a ut ea posuit ¶ Quintū vtrū mundus du
racōe sp fuit et ē et erit ¶ Sextū de errori
bꝫ epycuri s. anaxagore et empedoclis q̄s
ar. pt elidere i pm̄ vme phis. circa mundi i cep
cōe. Vtrū forma possit eē pn̄m nō de pn̄apio

Primo g̃ q̄r vtrū forma possit eē pn̄m nō
de pn̄o et vr̄ q sit. omē em̄ q ē aut est
pn̄m aut de pn̄o constat aūt q forma ē. aut
g̃ ē pn̄m aut de pn̄o. s nō ē de pn̄o q pbabo
g̃ ē pn̄m et ē sylogismus ypotheticus fundatus
i disiunctā. pbacō medie forma actus ē. sic
aūt d̄r ar. i ix. p̄e phie actus simplr̄ pce
dit potentiā. s̄bā rōe. et tpe. s id q ē de pn̄o ut
ibē d̄r i v. p̄e phie pus ē i potentia quā i actu
g̃ formā sit simplr̄ actus nō pt eē de pn̄o
et sic seq̄ q sit nō de pn̄o et pn̄m et hoc ē ppo
situ̅ q. qtq nō de pn̄o ē pn̄m ē ¶ Ad h° rō
platonis ē q efficiēs forma dat tāq et co
stat q nō dat formā ñ ad ymaginē forme
quā hēt apud se. alit em̄ nō eēt efficiens
pse sic statuari⁹ formā dat statue ad yma
ginē eius quā hēt apud se. ppt q ar. d̄r i vij.
p̄e phie q i talibꝫ domꝰ ē ex domo sanitas
ex sanitate plaga ex plaga et inde pcedit
plato dividēdo sic q aūt forma quā dat effi
ciēs pcedit ab exemplari elaborato aut ex
simplici et sp vno mō existēte. si ab elaborato cū
id i pfectū sit et multiplē pparacōi et potencie
p mixtū necce ē q i pfectū eē faciat opus.
efficiēs g̃ pfectū faciēs opꝰ et pse. sic nā
facit cū ex hōie pducit hōiez et equū ex
equo. et faba ex faba zc. et nūq deficiat
i necijs nec habūdet supfluis n p occōne
m̄r alterantis materiā p accns sic d̄r pto
lomeus i hijs q recipiūt impssionē a figura
posicōis stellarū i fauscarū. seq̄ necario q ta
lis efficiēs eē formā quā pducit pducet
ad exēplar simplē et vno mō se hn̄s. exem
plar aūt pm̄ forma ē. g̃ pa forma simplex existencia
ē. et vno mō se hn̄s. tale aūt ē pn̄m et non
pn̄apiatū. ig̃ forma ideo q forma pn̄m ē et non
pn̄apiatū. g̃ forma ideo q forma pn̄m ē et nō pn̄m
cipiatū nō ig̃ erraūit ar. ponēdo formā pn̄m
nō de pn̄o ¶ Ad hc̄ ē alia platonis q i tellcus
et opio differūt. opinio em̄ cū sit tremēs ha
bitus et accepto obiecti erit tremētis. i tel
lcus v° cū sit firmus et verus et necessarius
sp oz q sit vi sp et necij et vno mō se ha
bētis. ē aūt oīs scīa ut ar. i pn̄o posteriorū
d̄r ex pexistenti cognitōe pn̄cipiorū. ig̃ oīs scīa
cū sit ex forma eo q p materiā n fit erit
ex formis i tellectualibꝫ sp existentibꝫ et vno
mō se hn̄tibꝫ. tales aūt nō sūt forme q sūt
i m̄a igit̄ ex formis q sūt i m̄a et ī vibus
earū nulla pt eē scīa m̄r scīa. Signis dicat
platoni q licet forma q ē i m̄a nō sit stās et
necia. tū rō forme stans ē et necia. obicit pla
to i dīctū dicēs q rō nō ē pbabilis m̄r necia
relata ad id de quo ē. d̄r em̄ ar. i v̇ p̄me
phie q vitas ē adequacō rerū et i tellectū

Unde si res de qua est eterna et stans esse non potest nisi
ro sed quod est in alio potest esse stans et necessaria et si non est stans
et necessaria primum sic non est. Ex tali igitur cognitione illa certitu-
do scientia est autem scientia necessariorum. Dicit enim Aristoteles in primo posteriorum
quod scire opinamur unumquodque cum causam cognoscimus et
quoniam illius causa est et quod impossibile est aliter se habere. ro igitur sua
diffinitio que medium demonstrationis est non potest esse de
tali forma que cessat in materia sed oportet quod sit de forma que ut
primum est forinsecus habet formam et est ante ea. Sed quia igitur
formam ponat primum nisi ut peccatum. Tholonico
5° dicit quod circa hanc questionem ab antiquis multis modis
diversificati sunt philosophi sicut dicit commentator super xi
primo phisice. Quidam enim posuerunt latentiam sicut Anaxa-
goras et sui sequaces et dixerunt omnia in omnibus esse
infinita sicut infinitus sanguis in aqua et infinitum
vinum in vite et in humore vitis et infinitum oleum
in oliva et in humore olive et infinitos homines in
homine et in humore hominis et semine hominis esse homines
parvos non distinctos per membra sicut etiam in xvi animalium
declaratum est et similiter dicebat de quibus a-
liis cum homogeneis quam etherogeneis nisi quod homoge-
nia dicebat ibi esse distincta in actu sed latere.
Ethogenia vero non dicebat ibi esse nisi reducta in
homogenia quod dicebat generationem non esse nisi mutatio
de non esse in esse sed segregationem distincti et mani-
festi de latenti et occulto. Hanc autem opinionem reprobat
Aristoteles dicens quod quodlibet est infinito finitum est et dimen-
sione et magnitudine autem ex qua sit generatio finita
est. Ergo quod est in ea finitum est utraque finitate. Omne autem
finitum ab omni finito segregabile est ita quod
plus sui esse ipso attingit. Ergo quod id quod latet in materia
totum educetur de ipsa ita quod nichil sui remanet
in ea et per consequens nisi segregabile erit ab ipsa ne-
cesse est ergo quod cum steterit generatio quod est in quietem generationem
oppositum omni ei priorum positio est quod nature est genera-
tionem in quietem et infinitum esse. Alii dixerunt sicut
Democritus et Leucippus et eorum sequaces quod principium
omnium attomi sunt in vacuo ab eterno discurrentes
et formas omnium non esse nisi figuras et actus formarum
sive ad vitam sive ad ceteros actus non esse nisi motus figuras
attomorum consequentes. Rotunditate enim attomo-
rum[?] quadratura dixerunt operari ad vitam et
ad actus vite. Latitudine attomorum et consequenter
mobilitatis hos dixerunt operari ad vitam et
ad actus vite. Latitudine attomorum sive quadra-
tura dixerunt operari ad quietem et ad ea que non vi-
va sunt ut terra et huius actum. Acutum angulum
in attomis dixerunt operari ad penetrationem
velocem et ascensionem sicut est motus ignis et spiritus
et huius in mundo hebetem angulum sive expansivum
dixerunt operari ad diffusionem super alia corpora
sicut est operatio aque et aeris et aliorum humidorum.
Figuras autem corporum et partium corporum ex divisis
sed quod ex divisis rotundas vel quadratas vel tertias
constituunt. Hoc destruxit Aristoteles duplex uno modo
quod omne attomum indivisibile est. Cum attomum in
greco idem sit quod indivisibile in latino. Componitur enim
ab a quod est sine et thomos quod est divisio. Omne autem
figuratum divisibile est cum figura non aliud sit nisi super-
ficies plana vel plurimis lineis terminata
et nichil divisibile ex indivisibilibus possit com-
poni. Secundus modus est quod si causa ita esse diceret
est pars hominis esset nisi consequens esse spirituale unumquodque quia
rei sit figura capitis consequens esse capitis ut dicit Aristoteles et
figura leonis esse leonis et figura hominis esse ho-
minis. Tantum in toto quam in partibus. Propter quod alia est fi-
gura manus alia capitis alia pedis et po-
nit rationem quod figure organorum sunt secundum exigentias
potentiarum operantium in eis operationes suas. Sicut est
in potentiis activis. Potentia enim textilis actis a-
lias querit figuras in organis quam potentia cobia-
nis et alia sicut tectonica potentia. Propter quod Aristoteles contra
Pictagoram dicit quod qui dicit animam unius animalis ingredi
in corpus alterius animalis idem est ac si dicat tecto-
nica instrumenta cobitoris indui. Non enim cobitionaut
cobite induces dolabrum et securim que sunt instrumen-
ta tectonica et sic non operabitur anima humana induens
figuras membrorum capre vel leonis. Propter quod
etiam dicit commentator super textum de anima quod omnis diver-
sitas que est in membris corporis eo quod diversitatem
virium anime sive potentiarum que in aliis membris aliarum
figurarum et complexionum operationes suas ex-
equi non possent. Ex omnibus hiis arguit Aristoteles quod
cum ista sint consequentia esse de actionalibus[?] sunt
nullum autem actionale dat esse spirituale. Forma vero
dat esse spirituale. Ergo de nullo istorum potest fieri forma
spiritualis. Post dictas opiniones de formis que
epycureorum sunt supervenit Socratis et Plato-
nis opinio de formis dicentes omnes formas esse a
datore formarum efficienter. Formis autem a formis per
se existentibus que sunt semper dator formarum facit
et deus deorum tradit sicut in questione de erroribus
Platonis dictum est et dicit quod par sit equus et eos
exequi dupliciter s. quod sibi sibi noverunt in iustitie
cultura et pietatis amore et divino intellectu
sicut est anima rationalis divinorum hominum que hoc intuitu
iustitie pietatis et intellectus ut in mortale et divi-
num tunc ad se revocet quod vero in mortale est non bene
intuitum discorporet ad corpora animalium filia af-
finibus eorum. Donec tandem divinum intuitum cultum in-
iusticie pietatis et intellectus sedes meatur ethe-
reas. Hanc opinionem defendit Socrates in Phe-
done ubi dicit quod anime infernales undis cociti
lethes et stygis sepe reforte ad superos aditus
petunt re in corpori committentes onera ut se-
des ethereas mereantur. Alia pars sementis que cadit
ad formas corporum corruptibilium et animalium
corruptibilium in infimis remanet generata et
corrupta et sic in circuitu[?] multis migrationibus
subiecta. Hanc opinionem destruxit Aristoteles et sequen-
tes eius per hanc rationem quod nichil extiterit cum

ab aliquo p nām et origīne pt intelligi
dare sibi ēē sbale nec pt ēē cā ēē ipius
s sbam cui⁹ cō ē quia nā ē pn^m īcīsecū ei
ī quo ē pse et nō s accīis. sic scbit ī pn°.
hi phīs forma aūt uel sola uel pncipalit
nā ē oīs eius ī quo ē ab extrīseco ig̃ ēē nō
pt hoc mō quo dixit plato s. q extrīsecus
p° separata sit et postea īgrediat. post ista
anaxagore veit tractat⁹ qui dixit q omīn̄
erat cōfusū q̄ et chaos ex omī formis īdi
stinctis et nō gtimatis ad ppa subiecta ita
q capita sīl pn^a gmanē p sīl cōnaliū erāt
ibi sine tīute h° ē sine gtinuāte. et tūc diui
debat secta illa ī duas ptes. ipe eīn anaxa
gorās dicebat q ītellcs ages q̄ solus pu
rus et nlli p^t ht̄ que liue suo supuenies mix
to mixtū i^s distīgut ī forē spālis alicui dās
form silem sibi ut ītelligētie et aīe rōnali a
licui dās form depssiore ī m^a s q plus uel
min⁹ pticipat de liue ītellcus agētis. Empe
docles aūt et melissus et collega eorū parme
nides dicebat q distīgues optuit ēē ī m^a
supponebat eīn q omē distīgues ī aliquo
ī ipo ē s nāle ē. et iō dicebat q lis et ami
cicia distīguebat forēs ī mixto separādo et
cōgregādo. amicicia eīn dicebat cōgnacia
cōgnatorū ad vnū et idē cōstituendū nālit
quiescencium. lite aūt disconuenientā oppositorū
repugnātiū ad vnū et idē cōstituēdū nāle
cōuenientū. et quis h° opīo valde vicina sit
opīoni sc̄orū q̄tū ad pmā pte quā defēdit
anaxagoras. tn̄ ab Arl̄e ī pbata ē p hūc
modū. q ītellcus exquo ponit̄ ēē ī mixt⁹
pur⁹ separatus nlli n^l hns cōe nō pt esse
ēēnle pn^m rei alicui s̄ q̄tq̄ ē ex ipo adueni
ens ē rei et accīs sic apparet ī for̄ artis
et sic ē vide ī splendoribȝ ītelligēciarū illu
stracū sup aīas nr̄as ut dicit phs. Aui
cēna et algazel. et alij quidā sequaces eorū
for̄ aūt pn^m īcīsecū ē pse et nō s accīs
cū ēē ei ī quo ē. forma ig̃ a tali pn° s q ex
trīsecū ē ēē nō pt. hoc eī nec ītellcus ad mit
tit nec sustinet nā sic pȝ p aū dcā oīa hec
supueiens correxit Arl̄. dicēs formā ēē in
m^a ī potēn̄ forli et effcīua. quis eī m^a s q
m^a ē nllo mō possit ēē cā for̄ sic nec eo for̄
pt ēē cā m^e s ēē et sbam tn̄ ī m^a sūt quedā
pn^a forlia et effcīua que faciūt matiam
et hui⁹ matiam uel illi⁹ p analogiā quā
ht̄ ad hāc formā uel illā et hec pn^a s cā
colligunt̄ ex tribȝ sȝ ex calore uel vtute ce
lesti ī quibȝ ē vtus motoris pmi et motoris
scdi et tcij et sic deinceps q̄ vtus īmittit̄
m^e p respcm̄ luis celestis ad matiam et vir
tute cui⁹ pn^a q̄ sūt ī m^a mouet et mutat

matiam ad hāc spēm uel illā. colligit̄ eciā
ex vtutibȝ elemētalibȝ sic calore ignis dige
rēte et purificāte matiam spūali hūido ae
ris spirātem ī m^a et vndiqȝ diffūdēte vtute
corpali hūido aque cōtinuāte ptes m^e et
terrestri siccitate gtinēte ī figura et cōsistē
cia ptes m^e. collig̃ eciā ex fortuna q̄ ē ex ge
nante ī sede ex quo fit gnacō et ē ī hijs cō
plexus sic ī fato. fortuna eīn mouet vtute
et ī forcōe q̄ī īstrumētale vtutibȝ elemtalibȝ. vir
tutes eltales īstrumētale se hūt ad vtutes
celestes. et ī hijs omībȝ pncipat̄ cā p^a s p
uidenciā qua singula pducit ad ēē alia vide
pducēs asinū et alia equū ut d^t aug⁹. pt
hoc solū q aīam rōnalem sīl ītellctualem s
scpm pducit p^a cā deus ad ymaginē et sili
tudinē suā nō ad ymaginē uel silitudinē v
tutū celestiū uel eltaliū uel vtutū fortinarū
gnanciū et hoc ē q d^t ar^t. ī li° de cāis q
p^m ē diues īse et diues ī oībus alijs. et q
p^m regit omēs pēquā q cōmisceat̄ cū eis
ppt q d^t ar^t. ī xij° p^e phīe q oīs gnacio ē
ex cōueniēti et hoc multiplr̄ ibidē pbatur
ī gmēto ī gnantis vniuoce sīl pse tā ī ge
nātis equiuoce. sic ex putrefactōe et monstris
q̄ p occasione fiūt ī oībȝ eīn h° pn^a īfluxo
a sūt ī matiam gnabiliū ex quibȝ ipa m^a
fit quiciens ad hanc formā uel illā et p que
ipa forma pducit̄ ī ēē. Et siqs subtilit̄ hec
īspiciat p^t cā ī hīs pncipaliū tenēs et pui
dencia sua et largitate bonitatis eius ī oībȝ
dat ēē for̄ p creacōem. q creacō ē ppus act⁹
eius. ī alijs aūt scōs et deinceps pncipijs
q̄ sūt ipa ut pnt. opat̄ ad for̄ detmiacōem et
distīnccōem. ult° h° q aīam ītellctualem scpā
pducit opacōe ppa. Et h° ē q d^t ar^t. ī xvj. aīa
liū. q solus ītellcs ē ingrediēs ab extrīseco
extrīsecū vocās p^m pn^m uel nllo mō cōmu
nē. et ex hoc ht̄ intellcs q nllius corpis est
actus et q subiectū ē virtutis eterne s pla
tone et aīa ītellctualis. ex hoc ht̄ radicem
ī mortalitatis ut d^t alpharabi⁹ ī li° de ītel
lcū et ītelligibili. et hāc fateor ēē meā o
pinionē q et phīe cōgruit et catholice fi
dei et scōrū dcīs ī nllo cōtradicit. sic eī deus
opat̄ oīa ī oībus ut d^t aplus. Ad p^m g° dd'
q for̄ ē de pn° nō pn^m ī pncipaliū et quorūdā
et s ēē forle tm̄ et p dcm̄ ar^t. ut pbat̄ nō
eīn ītendit ar^t. n q actus ē an potencia
diffinicōe sba et tpre n sic efficiēs pmū
q simpl^r agit̄ ē et pur⁹ ē an oīa q̄ fiūt ab
ipo. Ad a^o dd' q hoc pcedit optie et de uni
tate s nō pbat n q omī for̄ exeplarif ab
eterno sūt ī mete diuina et hoc vsissimū ē et ex
h° nō seq̄ q hec forma huic rei dās ēē sit pn^m
nō de pn° imo pocius q creata sit ad h° 5°

q̄ dīuꝰ ēē sit pᵐᵘ ¶ Ad aᵈ ddᵒ q̄ ītelleꝰ et scīa sūt defoꝛmis ſ rōem et ītellcᵃ eōntibꝫ et sic pcedit rō platōis et nō ē vin q̄ ea q̄ ſ rōem et ītellcᵃ stācia et nēcia sūt· q̄ ſ ēē stācia et nēcia sīnt· sic eni cāta sūt et sūt ī ēēs quoꝛ sūt. nos aūt q̄rim⁹ hꝰ de foꝛma ſ q̄ ē pᵐᵘ ēē dīuꝰ vel ut illiꝰ cāte et creāte et hᶜ ē de pᵒ et ī argᵗᵒ ē fīa ſ q̄ et simplē sic hꝰ ītelleꝰ ē stantis et nēcij ſ rōem· gᵒ ē stātis et nēcij simpˡᶜ ¶ Ad aᵈ eōdē nō ddᵒ q̄ rō q̄ mediū demōstratiōis ē sn̄ diffinicō nō ē stāns et nēcia n̄ relata ad pᵐᵃ ītellcᵃ alia ipiꝰ et sic ē vōz et sp̄. relata aūt ad ēē q̄ hꝫ ī mᵃ nō facit n̄ cōitēre hitū et opīoez q̄ p trāsitōem ē de vno ī altm̄ quas exceptō nes Arisᵒ vocat disturſas disciplias. ꝑt q̄ ptolomeꝰ ī pheīs almagesti dᶜ q̄ de nālibꝫ q̄ ut dᶜ arᶜ ī rōne sui cōcipiūt mariaꝫ nō pt ēē scīa n̄ ī multis opīoībꝫ ꝑmixta· ſ ex hᵒ nō seqᵗ q̄ si fōr ē stās ī sē ad pᵐᵃ vlia et ītellcᵃ alia relata q̄ sit pᵐᵘ stās et sp̄ existēs ſ q̄ ē pᵐᵘ ēē dīuꝰ ſ pcetat argumētacō ſ q̄ et simpˡᶜ ut dcm̄ ē. Arisᵒ matia

Secūdo q̄ vtrū mᵃ ſ rōem q̄ posuit Arᶜ

Secūdo q̄ vtrū mᵃ ſ rōem q̄ posuit eā arᶜ possit ēē pᵐᵘ nō de pᵒ. Et vr̄ q̄ sic. Sic et argū· ī fine pⁱ phisi. q̄cq̄ subicᵗ ōmi gn̄acōe· an oēm ē gn̄acōem· mᵃ subicᵗ ōi gn̄acōe nāli· gᵒ ē an oēm gn̄acōem nālem ſ gn̄ari ē miri ad ēē ut dᶜ arᶜ. gᵒ mᵃ ē an ōme miri ad ēē. q̄ aūt ē an ōme miri ad ēē pᵐᵘ ē nō de pᵒ. mᵃ igᵗ erit pᵐᵘ nō de pᵒ ¶ Ad hᶜ Boeꝰ in top· gn̄acō ē ī gressus ī ēē· q̄ igᵗ ē an oēz gn̄acōem ē an oēm ī gressū ēē ſ ut iā pbatū ē mᵃ ē an oēm gn̄acōem supposita et oꝛdine nē et oꝛdine cāe. gᵒ et oꝛdine nē et oꝛdine cāe ē an oēm ī gressū ī ēē q̄cq̄ aūt et oꝛdine nē et cāe ē an oēm ī gressū ī ēē pᵐᵘ et cā ē oīs ēē n̄ cātū nec pncipiatū ē ab aliquo gᵒ mᵃ cā et pᵐᵘ ē oīs ēē nō pncipiata ab aliquo mᵃ igᵗ ē pᵐᵘ nō de pᵒ ¶ Ad hᶜ arᶜ pbat matiaꝫ ēē ī corruptibilē ī fine pmi phisi. sic. Id ī quo corrūpit ōme q̄ corrūpit manet pᵒ oēm corrupcōem mᵃ ē ī qua corrūpit ōme q̄ corrūpit. gᵒ mᵃ manet post oēm corrupcōez ex hꝭ cōcludit q̄ mᵃ ē ī gn̄abilis et ī corruptibilis Ex hoc vltius arguit sic q̄cq̄ ē ī gn̄abile et ī corruptˡᵉ nec ē ī poten̄ ad ēē nec in poten̄ ad nō ēē. et ꝑ ōns nichil hꝫ potencie· oīs eni poten̄ uel ē ad ēē uel ad nō ēē. ōme aūt q̄ nichil hꝫ potēcie ~~oīs eni potēcia~~ pᵐᵘ ē non de pᵒ. mᵃ ſ q̄ mᵃ n̄ hꝫ potēcie. gᵒ mᵃ in eo q̄ mᵃ pᵐᵘ ē nō de pᵒ ¶ Ad hᶜ arᶜ ī fine pmi phisi dᶜ q̄ mᵃ se hꝫ ut parēs ī tota natura parēs aūt hꝫ rōem pncipij ad ea quoꝛ ē parēs. gᵒ mᵃ rōem pncipij hꝫ ī tota natura ſ q̄ rōem pᵐⁱ hꝫ ī totā naturā nō pt ēē pncipiatū ī nā. gᵒ mᵃ pᵐᵘ ē ī totā naturā. ¶ In q̄cū ē q̄ mᵃ etiā ſ arᵗᵉ supponit ī ōi gn̄acōe et mutacōe nāli. q̄rat gᵒ vn̄ veniat aūt eni ex se ē q̄ ēē nō pt q̄ nᶜ sui ipius ē pᵐᵘ ī ēē. gᵒ relinqᵗ q̄ sit ab alio ¶ Ad hᶜ ſ pᵐᵃ ēēt pᵐᵘ sui ī ēē cū cōstat etiā pmū pᵐᵘ efficiēs ēē q̄ sic dᶜ auicen. ī pᵐᵃ phia sua q̄ facit de ſe ēē ī omībꝫ q̄ sūt oportet plura ēē pᵐᵃ vniusi ēē q̄ nec ītelleꝰ capit nec nā admittit sic ī phicis ītractatu de pᵐᵒ vniusi ēē pbatū ē. oportet gᵒ q̄ mᵃ et nᶜ ēē ī ēē pcesserat a pᵒ pᵐᵒ creante ¶ Ad hᶜ nᶜ ī eo q̄ mᵃ nllius ēē pt ēē pᵐᵘ n̄ ētāle ī quo pncipiet ēē vnisiū q̄ ē ab eo q̄ vē ē oīs ēē pᵐᵘ cōtra ītellcū igᵗ ē et cōtra rōem pmi pᵐⁱ q̄ nᶜ aliqᵈ ēē ponat pᵐᵘ nec hᵒ vnq̄ a phis dᶜ q̄ faret q̄ dicet Arisᵒ et plato qui dixit voluntatē dei mūdū et vniusi ēē pᵐᵘ ēē dixit q̄ pmo ꝑauit matiaꝫ tanq̄ receptaculū et matriculā ī qua oīa ēē fundaret ¶ Ad hᶜ si plura pᵐᵃ ēēnt vniusi ēē efficiēs· s· et matia tūc bonū vniusitatis q̄ cōsistit cuē nō ēēt ī vno sic dᶜ auctoꝛ q̄ ē cōtra arᶜ xij et ī vij. dᵉ phie et ī xij. hoc etiā ēēt cōtra pbata a phytagoꝛa ī ijᵒ arismetice vᵇ pbat q̄ oīs multitudo redit ad vnū et ab vno pcedit. hᵒ etiā ēēt cōtra dyōᵐ q̄ ī liᵒ de di· noīꝫ caᵒ de vno et multo pbat q̄ q̄ multa sūt pcessibꝫ sūt vnū pᵐᵒ ¶ Soluco ddᵒ sic pbant vltie rōnes q̄ nᶜ ītellcus admittit nec nā q̄ mᵃ sit pᵐᵘ nō de pᵒ ſ pᵐᵘ ētāle ē eoꝛ quoꝛ ē pᵐᵘ hoc est gn̄atoꝛ et corruptoꝛ et ē pᵐᵘ ut subiectū et nō ut cā ēē aliꝰ ꝑt q̄ dᶜ arᶜ ī pᵒ de gn̄acōe et corrupcōe q̄ mᵃ pᵐᵘ et pᵖᵉ subiectū est gn̄acōi et corrupcōi hꝰ mᵃ pᵐᵘ et pᵖᵉ subiectū et rō potissīa pbās hoc ē hꝰ· q̄ q̄cq̄ ē appetēs aliqᵈ extra se tanq̄ dīnū et optimū q̄ ī ipo sit pᵐᵘ ēē dīm et optimū hoc illud nō hꝫ mē se nec pt ēē pᵐᵘ illiꝰ mᵃ ē appetēs dīnū et optimū q̄ extra se ē q̄ ī sit ī ipa hitū pᵐᵘ ēē dīm et optimi. mᵃ igᵗ nllius pt ēē pᵐᵘ ꝑt q̄ arᶜ ī fine pmi phisi dᶜ q̄ mᵃ appetit formā sic dīnū et optimū sic turpe bonū et sic fēīa masculū. pꝫ hoc q̄ nō ſ se ē turpe ſ ꝑ accns sꝫ ſ q̄ subiacet pnacōni· q̄ nō qūeīt ei ſ se ſ ſ analogiā quā hꝫ ad formā ad quā mut et nō hꝫ ēē· oīs eni motus ꝑt indigēciā ē. nec ſ se ē fēīa ſ ꝑ accns s· ſ analogiā q̄ foꝛbilis ē ad ēē ꝑ formā sic ī gn̄acōe gutta fēīe ut dicūt arᶜ et auicen· postq̄ ī gredit ī ea gutta maris sic spūs et corpus digeritur purificatᵉ disting. et foꝛtᵉ ipaū. ꝑt q̄ ī mat et fēīe assilatᵉ nō ꝑ ēē suū quo mᵃ ē q̄ ab illo nō mūtᵉ sic ī phicis ī rōnibꝫ platōis pbatū ē. ſ ꝑ analogiā ad forīn qua foꝛbilis ē ad ēē

huius autem illius in genere specie autem in individuo ¶ Ad 2m
quando dicitur quod auctor non ponit primam nec non propria et ideo
ideo illa non probat nisi quod sit a nullo omnino esse acceptum per
generationem et hoc verum est secundum in physicis consideratum est quod ac-
tus primus universi esse creatio est et ideo non est remotum
quin per illum actum acceperit esse et sic de primo est ¶
¶ Ad 3m dicitur quod cum dicit Boethius quod generatio est ingressus in
esse intelligit ingressum qui est mutatio naturalis ad esse
in physicis autem tractatum de creatione consideratum est quod crea-
tio non est mutatio naturalis secundum ut dicit Adam et nega-
tur supra 1° libro distinctione j est opus voluntatis sive ut
mutatio ad sit quod antea numquam fuit et hoc modo materia
exivit in esse et primum mobile ¶ Ad 4m dicitur quod per hoc
non probatur nisi quod materia est ingenerabilis et incorruptibilis
mutatione naturali et quod non potentiam habet ad esse nisi mu-
tatione naturae secundum non removet per hoc quin sit in potentia ad
efficientem primum et quin secundum potentiam efficientis primi
mobilis sit ad esse per creationem eo modo quo cre-
atio elargato nomine mutatio potest dici ¶ Ad ultimum
dicitur quod parens non est primum nisi ut scientia et quod est primum ut
scientia sibi est principiatum ab alio sit paulo ante dictum
est verum per hoc non probatur nisi quod non est primum materiale
in rebus materialibus. forte subiciendum in omne esse rerum naturalium
ab alio tamen principiatum et ad esse deductum

Quid sit id quod auctor vocat operatorium

Tertio quaeritur quid sit illud quod auctor vocat opera-
torium. De hoc enim dicit ambiguus in examine
quod auctor dixit esse operatorium quod ex materia et forma
facit quod abortiendum esse putasset et secundum hoc opera-
torium videtur quod primum formas rebus ingenerat species et individua
sine sui motu et passione. in hoc enim Commentator
videtur distinguere opus ab actu quod opus sit opera-
tio sit vivificans naturalis et specialis actus sine motu
secundum quod in movente est motus et non in eo quod movetur.
actus autem quod est vivificans a sua forma procedens
actio non sine passione et motu secundum quam intendit quod sub
intelligentia agere dicitur. Concludit quod secundum hoc quod sit operatorium primum
quod formam dat omnibus quae ad creanda sunt quaedam
esse preordinavit. Et videtur Avicenna in VI de naturalibus
dicere quod hoc est intelligentia. dicit enim quod intelligentia dat omnes
formas. et ideo sua est ad hoc quod vivificans rei lumine
quo intelligibilis efficitur forma sua est lumine autem
intelligibile omne necesse est quod ab intelligentia sit sicut
quod sicut lux corporalis se habet ad colores. ita quod non sunt
visibiles nisi in actu lucis. ita se habet intelligentia ad
formas ita quod non sunt intelligibiles secundum actum nisi secundum quod sunt
in lumine agentis intellectus. sicut quod auctor in 3° de anima
dicit quod intellectus agens est sicut sol illustrans super intel-
ligibilia. dicit enim in 3° ethicorum quod sic oculus in corpore
ita intellectus in anima. sicut quod dicit Avicenna quod intelligen-
tia dat omnes formas secundum recipientis secundum dispositiones materiae
in qua sunt generaliter enim verum est quod dicit aristoteles in 2° de anima
quod actus activorum sunt in patientibus et dispositis
secundum potentiam patientium et non secundum potentiam agentium
et dat similitudinem Avicenna quod sic ignis existens generans ig-
nem in lignis primo in materia impura fuliginosa non
statim generat sibi similem formam sed aliquam sub ipsa
impuriorem ut fumum et postea in materia depurata et
sibi plene convenienti generat sibi similem in splendo-
re et lumine. ita intelligentia in materia multum recedente ab
equalitate celi formam generat oppressam animam sicut
sunt formae coagulationis. liquefactionis. elevationis et alie
quas determinat aristoteles in 4° methaurorum. in materia vero minus re-
cedente ab equalitate celi generat formam minus oppressam
ut est forma vite in vegetabilibus. in alia vero minus re-
cedente ab equalitate celi generat ad huc minus oppressa
ut formam sensibus et si omnino attingit ad equalitatem celi in
complexione et compositione generat formam sibi similem
ut animam rationalem et intellectualem. intelligentiam
enim dicit esse celi formam et motorem et hoc de operatorio
secundum Avicennam est in VI de naturalibus et similis est positioni
Democriti in tertio physica hec positio prima fuisse invenitur
¶ Contra hoc enim obicitur quod operatorium quod est quod conse-
quatur. esse autem non operatur nisi primum primi intelligentia non
est primum principium secundum procedens a primo principio quod in libro de causis
determinatum est. ergo intelligentia non est operatorium quod est.
¶ Ad hoc dicitur videtur esse contra platonem qui deum introducit
loquentem ad deos scilicet ad intelligentias sic. Horum sementem
ego faciam vobisque tradam et constat quod sementis in-
telligitur formarum. operatorium autem formarum quod est deus est ergo
convenit intelligentie esse operatorium ¶ Ad hoc operatorium
quod est quod primum et per se sive et omnibus aliis operatur
illi enim soli operatio quod est sui ipsius attribuitur
hoc autem non est nisi deus et non intelligentia. videtur quod
quod solus deus operatorium sit ¶ Ad hoc operatorium
esse est per se et non secundum accidens nec per aliud quod facit debere
per esse in omnibus quae sunt. hoc autem est soli primo principio ut se-
pius dictum est. quia solum primum principium quod est et per se est opera-
torium ¶ Ad hoc non potest esse universaliter operatorium
esse quod ad sui esse indiget alio operatorio intelli-
gentia ad sui esse indiget alio operatorio producente
enim in esse a prima causa quae non potest universaliter et per se esse
operatorium esse ¶ Ad hoc dicitur error est contra catholicam
fidem quod intelligentia hoc modo det animam rationale
et quod sic educatur de materia quod ubi invenit materiam
propinquissime accedentem ad equalitatem celi quod illa
inducat animam rationalem. dicitur enim in psalmo qui finxit
sigillatim corda eorum et intelligit omnia opera
eorum et constat quod secundum expositionem augustini per
corda intelligunt animas probat ergo quod non sit creatura
quod intelligentia det omnes formas et maxime
animas rationales et hoc concedit etiam vera dicit deum animas
non potest esse virtus nisi proprio modo quod intelligentia sicut
est deus intelligens per intellectum practicum virtutum
operum formas attribuens et hoc modo etiam per intel-
ligentiam creat animam rationalem quia per intelli-
gentiam quae in ipso est et quae ipse est et ad conformitatem
et ad ymaginem illius creat eam et sic est in libro
de causis dicitur quod per intelligentiam suam creat animam
et posuit eam ut instrumentum ipsius et quod intelli-
gentia illuminationes et splendores imprimit in animam
sit anima vitam et motum et sensum imprimit in materia
corporis et hac ratione dicitur est quod intus mente homo

et deum nichil est medium in angelis neque intelli-
gentiis quam ponit philosophus nec tantum ordines in mediacione
est quod medius hominis. ex ordine enim quo nobilitate sunt
et simplicitate et angeli secundum theologos et intelli-
gentie secundum philosophos superiores sunt hominibus et angeli
et intelligentie sicut immittunt splendores suos in animas
quas sicut dyonisius dicit in celesti ierarchia lex divinitatis est
in omni ordine media per prima media et per media ultima
reducere et per hoc patet solutio ad totum dubium articulus
Dubio quod utrum duo principia ut ea posuit
Articulus duo principia ut ea posuit et similiter
verba articuli autem sive primi phisicorum ubi dicit quod principia minus
sunt duo tamen autem tria et exponit se quod materia in
duplici tamen sumitur scilicet secundum se et sic est principium entis cor-
poralis et non est principium rei mobilis et ut subiecta
privacioni et sic est alia secundum racionem et esse secundum se non alia
secundum subiectum et numerum Aliud principium est forma quod et principium en-
tis est et principium motus et est ad minus ante formam
quod forma est et esse formale nec est materia nec hoc sicut a natura sit
nec materia quod materia est et esse nulle habet nec forma est nec ergo
habet a forma et sic planum est quo principia minus tamen sunt
duo et tamen tria Dubium quod utrum materia per se sola subia-
ceat motui ut non et videtur quod sic. non enim generatur
unum ex alio nisi corrupta forma substantiali que in prima est
et si corrumpitur forma substantialis necesse est corrumpi
alias formas consequentes illam et si sic est omnis
forma corrumpitur quod tamen sunt. nuda igitur et sola tran-
sit ad aliam formam et ut hoc pateat dicit commentator
cum de semine hominis fit homo ad ipsum mutat ad quod cor-
rumpitur forma seminis et desinit et incipit forma
hominis ad ipsum corrumpitur quantitas seminis et qualitas
seminis et sic de aliis formis. videtur quod ergo sola materia et
nuda sine omni forma transeat ad formam hominis. et sic videtur
quod sola materia subicitur mutacioni quod dicitur est de semine fabe
et omnibus aliis ¶ Ad hoc articulus in sine primi phisicorum pro-
bans quod materia maneat post omnem corrupcionem dicit quod
omne quod corrumpitur corrumpitur in hoc hoc est in materiam
cum igitur corrupcio unius sit generacio alterius videtur quod
generacio alterius ex sola sit hac et nuda. et sic
videtur quod mutacionis et entis non sunt nisi duo principia materia
scilicet et forma ¶ In contrarium huius est quod articulus dicit quod materia ap-
petit formam sicut divinum et optimum privacionem non
appetit nec materia nec forma et dicit racionem quia non appetit
sui ipsius corrupcionem. privacio autem corrupcio
forme est et corrupcio materie est secundum esse divinum et optimum
quod habet a forma privacio. ergo nec appetitur a materia nec a
forma Si igitur aliquid appetitur necesse est quod forma appetatur
a materia unde arguit porphirius et boecius quod non ap-
petitur ab aliquo nisi per aliquid quo appetens est simile
illi quod appetitur et tamen contrarium est quod dictum est ab articulo quod
non appetit destructionem suorum secundum conveniens sibi
non autem conveniens est nisi per adsimilans. ergo non appe-
titur ad nisi per hoc quod est simile illi in aliquo ¶ Ad hoc tamen
porphirius est supra sine primi phisicorum quod dicit quod appetit
ad delectacionem naturali delectatur in conservacione illius
et in ipso reflorescet et diffundit ut ipso undique

perficiatur constat autem et secundum platonem et secundum aristotelem
et secundum omnes philosophos quod etiam expresse dicunt dyonisius et
augustinus quod delectacio naturalis numquam est nisi ex coniunctione
convenientis cum convenienti. ergo necesse est quod materia in aliquo
convenienciam habeat cum forma aliter enim non delectaretur
naturaliter in consecucione ipsius ¶ Ad hoc dicit articulus in fine
primi phisicorum ubi assignat quod principia sunt unum et
quod tria quod album fit ex non albo non ex quolibet
non albo quod ex linea ut ipse exemplificat in v.
phisicorum non fit album secundum ex non albo quod potest esse album
sicut nigrum vel medio colore coloratum et hoc est
non album quod in eodem genere est cum albo regulariter
enim unum est quod quorum est unum genus eorum est una materia
a simili homo fit ex non homine et faba ex non faba
equus ex non equo et leo ex non leone non ex quolibet
secundum ex eo quod analogiam habet ad formam hominis fabe
equi et leonis secundum quorum est analogia ad invicem
eorum est convenientia in analogia illa. analogia
enim non facit equivocum casu et fortuna secundum portat
respectum ad unum et ille respectus non est nisi per aliquid
conveniens illi ad quod respicit sicut patet cum dicitur animal
sanum. cibus sanus. urina sana. cibus enim non dicitur
sanus nisi quod analogiam ponit ad sanitatem animalis
ut conservans. urina etiam non dicitur sana nisi quia
respectum portat ad eandem sanitatem animalis ut
indicans ¶ Similiter ens non dicitur secundum quantitatem qualitatem
etc. nisi quod res aliorum predicamentorum convenientem
analogiam ponunt ad ens principale quod est substantia
Ubi gratia quantitas dicitur ens quod mensura est eius
quod est vere ens. qualitas dicitur ens quod disposicio est eius
quod est vere ens. relacio dicitur ens quod respectus est eius quod
est vere ens. a simili ergo si materia analogiam habet ad
formam quod certum est et negari non potest aliter enim non
moveretur ad ipsam et ex se secundum quod ipsa est in illa habet
analogiam. oportet quod aliquid sit in ipsa per quod
illam habeat analogiam ¶ Ad hoc constat quod pri-
vacio et habitus sunt et omnia alia opposita sunt in
eodem genere omnium autem quorum est unum genus est una
convenientia in genere illo et in forma generis illius privacio
minus. ergo et habitus conveniens est in forma generis. cum igitur
materia supponatur materia et mutacioni sub privacione
existens sub forma generis supponitur ad habitum quem acci-
pit per motum et mutacionem ¶ Ad hoc dicitur due sunt dif-
finiciones materialis scilicet et formalis. et oportet quod
una reducatur ad alteram quod sic dicit articulus sit
unum est esse ita necesse est unam esse diffinicionem quod
esse indicat reducatur. ergo constat tamen quod materialis
reducitur ad formalem. sed quia nulla est convenientia
nulla est reductio ad invicem. oportet ergo quod convenientiam
materie se habeant materialis et formalis. sed non est convenien-
cia nisi materia se habeat ad formam sicut genus ad differentiam con-
stitutivam secundum certum est quod genus potencia in distincta
et confusa in se habet differenciam dicit enim porphirius
quod genus potencia omnes habet differencias actu nullam
ergo et materia in distincta et confusa potencia in se habet

form et sub illa subicit motui et mutatiom nec alr subiectu mot et mutaois ee posset et io d' ar q omis for educunt de m et ptate sunt i m. Et qmtatur sup xij p phie multiple pbat qt h q omis gnaco e ex conciencia et h ia i am hitis i gone de for explanacu e. Solucio dd q m q i vol tis obiectoib pbatu e potecia i se hz for ma et sic d porphi sup phisica ar poten h e poten i choatois for g no quo ois hitus i choat i sua gnacoe. Auditi ei vnl gius cimet et gnacoem et hit et i gne illo e spei i choato. ptea ois gnaco relin q subiectu cu aptitudie qui's aliqn po nat subiectu remoq ab hitu et aliqn p pinqus ut docet ar p phie cu de gnacoe aptitudo aut illa no pt ee n ex analogia ad form et io d' ymetatur sup xj p phie q omis aly phi s. ponetes latecia et pone tes datore form q mediatib venit bus celestib et elementalib et formis gnan cut venitib i fluit et i nchit for i mati a. nolunt ide dice q dixit ar q s. for potecia e ut i m b vbis qui nesciunt ex pme et n sit dicat ois m eqlr se hebit ad oem forma q valde absurdu e. queda em sunt ex m sua tota sit i corruptibilia et hec potecia no hnt ad alia forma ut sol et luna. et h qda sunt ex m sua tota ut trasmutabilia adinvice et hec hnt potecia ad alia form aut i se ipis hnt p nacoem. ptea n sit dicat motus no erit qtinu exitus de poten ad actu sit pbat i m phis et i textu et i comento. ide em q e i actu fuit i poten. pt q ymetator ibide d' q mot e for post form ut vbi post vbi alr em oportet dicere q diffunco q oplectit potecia et actu no eet vnij b multa q multiple ar repbat i vij p phie. Ad p' g dd q id pcedit ac si di cat q for actu sit i m et h no e vni. q uis ei oms for q actu sunt i ea corrupa tur. cu poten qua hz ad alias for et p naco qua i forijs e r alias form for bi lis ab eis et trasmutabilis ad eas nllo mo i ea corrupit nec ab ea tollit et h non nlla for e i ea pt e q d bts aug q i for tas m no nlla for e no b q i fortas est b q tolinq fortitoe ad forma et p hat ut d aug accipit toem entis et veri et boni. sic i p li tractatu de ente et vero et bono detmiatu e. Ad a dd q hoc vile aeq e corrupco em i matiam nllius gnaco e et q d ar q gnaco vni corrupco alti et eo hoc d i p de gnacoe et corrupcoe

vbi agit de eqlari gnacoe simplicum e lemtorum ex se invice et i solis illis hm e q gna co vni e corrupco alteius et eo. Ex hijs pz q b ar duo sunt pria pia entis copositi ta aut sunt pia motus et rei mobilis q matia b se sine gnacoe nec subicit motui nec mu tacoi pz eciam q duo sunt nata sq m et forma ta io b toem q gnaco n mo addit sup matiam q sit actu ens n toem i fortatis formabilis. Q de erroribus phorum mundi eternitate ponentium

vnto g' veru mud duracoe sp fuit et e et erit et q i hat gone et epycuri et stoya et eca peripathe tici phi theologis cotra dicunt nec e q dca om i spiciantur et pondent p ut melius videatur veritas et pt hoc ta qrem p mo ponem roes ar de vnj phis et pondabi m eas veru sufficient pbet mudi etnitate sz dca anaxagore et empedoclis qui ambo epycuri fuint. Scdo qrem de opione sto ycorum socratis et platonis q dicunt mudu sepe i cipe et sepe desine. Tercio ponem septe vias qs colligit rabimoyses i scda pte libri qui dr dux neutrorum sive dubiorum. q sa pbaciu mudi etnitate et pondabim singlas qua cocludere possint. Q mundus sp fuit et e et erit

Circa p' attenden

du q ar mouit face hac toem. Si pia causa mudi i effcu sp fuint et nuq defeceunt et nuqua i cepeunt mudus sp fuit et e et erit. b pia mudi causa nudu i effcu sp fuint i actu causdi. g mudus sp fuit e et erit pbaco pe. pcipia causa mu di i actu et i effcu sunt motus orbiu cele stiu et stellarum. et motus orbiu celestiu et stellarum sp fuit e et erit sn i ceptoe et sn finicoe erit. g mudus sp fuit et no i cepit e et erit et no desinet. q aut mot orbiu pimu sit mudi et om q i mudo sunt pbat ar p p auctoe om phorum et sunt hec vba eius. ee quide igr motu oms affirmat de na aliqd dicetes pt hoc q mudu faciut et de gnacoe et corrupcoe i ee cosidarum oibus ipis supple q mudi sunt q i possile e ee n sit mot et vocat motu celarem q ca e om aliorum sic pbat et i vij et i vij phis. et pcipue motus accessionis et re cessionis i circulo obliquo q vocat zodyacus sup cuius polos totus mot e q de plane h e erraticus vij planetarum et om signum celi et om stellarum pt q i ij de gnacoe et cor d q accessus et recessus i aliquo circulo q sn qete sunt et nuq deficiunt nece e gnacoem et corrupcoe i mudo isto sensili

i qetas ee et no defice. Ex omi aut ꝑhoꝝ
autte q̄ī concludendo d̄c ꝙ mot⁹ celestis nō
fcus ē nō corrūpit̄ ꝫ erat sp̄ et erit et hoc
i mobile ē et sine qete i ee ꝑps q̄ fuit ut vita
q̄ da nā subsistētibꝫ omībꝫ et intēdit dice
ꝙ sic vita ē ꝯtinu⁹ act⁹ aīe i corpus ꝙ vi
uit et quā diu durat ꝯtinuitas act⁹ tam
diu durat viuū ita vis celestis motus in
fluēs ꝑ motū i mūdū istū sensibile i ffore
ꝯtinue fac̄t i eis ee et gñacoem et corrup
coem et sic nō icepit mot⁹ celestis circul
ꝫ sp̄ fuit ē et erit. et iō i li° de plātis d̄c
ꝙ mūdus iste nūquā cessauit ꝓduce plātas
et aīalia sic nūc ꝓducit nec cessabit. Et ad
hāc rōem ꝯfortādā Rabimoyses iduct
i ij° collecōe ducis neutꝛꝫ. ca° xix°. ꝙ ar. d̄t
i p° de celo et mū. ꝙ oms antiq ꝯueniūt i
h° ꝙ celū eēt locus et sedes dei et d̄c ꝙ
ar. h° iō dixit ꝙ sit deus sine icio ē et
sp̄ fuit ē et erit ita ꝙ celū ꝙ ē locus ei⁹
sn icio ē. et sp̄ fuit ē et erit hec uq̄ ē p°
iō q̄ ar. vr̄ ꝓbare mūdū sp̄ fuisse sine
icio. Scdā ē ꝙ si dēt ꝙ motus icepit q̄
aū icepit sic dixit anaxagoras. aū icep
sit dixit empedocles. Anaxagoras
sic h° ē vno mō oībꝫ ens̄tibꝫ et quiesc̄e
tibꝫ in infinito tpe motū face itellcm et
disgregasse. Et ut v̄ba ista itelligātur. no
tādū ꝙ anaxagoras sic alij posuit mixtū
ꝙ chaos vocāunt i q̄ oīa latebat i oībus
et h° sic stetisse i infinito sū i determīato tpe
et itellcm agente q̄ solus separat⁹ et imix
tus ē et nulli n° h̄t qne ꝑ ꝯsidacoem sup
ferebat mixto et distinxit segregando v
nū ab alio i ffors ꝯgeniū spēꝝ et i diuiduo
rū. cui⁹ opīonis mēcone facit Boe⁹ i iii°
de ꝯsol° phie sic dicēs. Tu nō extne pe
pulerunt fingere cāe m° fluitantis opus verū
isita sumi for boni. et i fra Tu nūs eleā
ligas ut frigora flāmis. arida ꝯueniāt
liquidis ne purior ignis euolet aū misas
deducāt poda t̄ras. facit eciā mēconem
Ouidi⁹ methamor° sic. Aū mare et t̄ras
et ꝙ tegit oīa celū. vn⁹ erat toto nē vult⁹
i orbe. Quē dixe chaos et h° opīnio inter
oms pricior opīonū scōꝝ sic i anthitis
notatū ē i q̄ōne de forma. Empedocles aūt
dixit ꝙ mixtū quod erat sic dixit Anaxa
goras ab icio. ꝫ dixit h° sepe moui et se
pe q̄esce ꝫ ꝑtes tpm. d̄c et duo ee mouen
amiciciā sꝫ et discordiā. moui quod per
amiciciā cū amiciqa ex mlt̄is faciat
vnū ut ꝯplexione ut ꝯposicōe. ꝯplexioe
cū ꝯria ab excellencia virtutū suaꝝ alterata
ꝯueniūt i vnā formā mixti et ꝯplexio
nis. sic sūt ꝯplexiones hoīm et aīalium
diuisoꝝ et plantaꝝ ꝯposicōe sic ꝯponūtur
corpa aīalū et plantaꝝ ex diuisis mēbris
tā hogeneis quā ethogeneis ut ē man⁹ pes
caput. cor epar. et i plantis radix stipes
ram⁹ virga foliū et h°. Discordia aūt mouet
ut dicebat qn̄ acoe ꝯrioꝝ hec resoluūt in
p° mistabilia et i ꝓma ꝯponēcia. qes aūt
ab omi motu ē i mediis tpibꝫ qn̄ n° amic
mouet ad ꝯgregacōem nec discordia adse
gregacōem et tūc dicebat et tūc dicebat ꝙ
vno mō oīa quiescūt i mixto. ſm̄ dicebat ꝙ
tūc i mixto multoꝝ capita ꝯnanoꝝ fuūt
sn̄ ceruice hoc ē sine colligacōe qui postea
ꝑ amiciciā colligata sūt. Contra vero
istorū disputat ar. ꝙ hoc mō quo dicūt
motus nec cessare nec icipe potuit. si ei ita
icipet ut dixit Anaxagoras hoc nō posset
ee n̄ ex alt̄a duarū cāꝝ s. ut nec mouēs
nec mobile eēt et iō eēt ipedimētū mot⁹ aūt
ꝙ eēnt mouēs et mobile ꝫ ꝓpt aliquā causā
mouēs nō mouet si p̄mo mō tūc oportet ad h°
ꝙ motus icipet ꝙ mouēs mutaret ad ee et
mobile sile mūcō aūt de nō ee ad ee gñacio
ē. et ē mutacō cā nō p° motus ei p̄m⁹ cōtās
oēm motū et mūcōez. motus circuli ē dupx
planes s. et applanes. mot⁹ applanes ē q̄ est
sup polos mūdi et sup c̄rculos ꝑallellos sū equi
distantes ꝫ latitudinē q̄ ē ab austro i aq̄lone
zodyaco q̄ a ph̄is vocat̄ circul⁹ orbis signꝝ
et c̄rculus declinus. et quotiens istoꝝ modoꝝ
dicat̄ ꝫ ar. seq̄ i ꝯueniens sꝫ ꝙ mūcō q̄ ordie
nē et cā posterior ē sit aū motū p̄mū q̄ ordine
nē et cāe p̄m⁹ ē quia ab ipō cat̄ oīs mūcō
et hoc magnū i ꝯueniens i nā. De hoc ei seqt̄
ꝙ oīa nālia ꝯfusa et i ordinata sint et ꝙ
n° ꝓpū ee et ꝓpū gradū retineat ee cū ut d̄t
Boe⁹ ē ꝙ ordinē retinet seruatꝙ natura.
Si aūt alt̄o mō ē s. ꝙ mouēs fuit sp̄ et mo
bile sp̄ fuit ꝫ tamē mouēs nō sp̄ mouit nec
mobile sp̄ mouebat. hoc nō potuit ee n̄ ex
alt̄a duaꝝ cāꝝ s. ꝙ fuit aliqua disposicō
ꝓhibēs mobile ne moui posset ut vapoꝝ et
mouēs sꝫ et mobile et quotiens mō dicat̄
duo magna i ꝯueniēn sequūt̄ p̄m̄ ꝙ oportebat
altari mouēs anq̄ mouet si i pedimentū
fuit ex pte mouētis. oportebat alt̄ari mobi
le anq̄ā mouet. aūt oportebat alt̄ari vtrūq
si ex pte vtriusq fuit ipedimētū et sic itm seq
ꝙ alteracō q̄ ē cātū et scdi ordis mutacō fuit
an motū circulare q̄ ordie nē et cā p̄mus
p̄m⁹ motus ē ꝙ ē i ꝯueniens. Scdm i ꝯue
niēs ē ꝙ addit Abubaker ꝙ hoc mō seqt̄ur
ꝙ i ꝑsiones peregrine i gredīt sup motorē
p̄mū ꝙ ab oībꝫ ph̄is iprobatū ē ꝯdēnat eciā
Abubaker ad ꝯfirmacōez istius rōis rōem
quā d̄c ee fortissimā sic si motus illius q̄

omnis motus et omnis mutationis et omnis factionis causa
est. et ad principium in temporibus quo nunc sit et non antea
hoc non potest esse nisi motus vel mutatio in movente
vel mobili vel utroque et tunc generetur eodem modo de
illo motu si incepit vel non. et si incepit iterum de illo
motu quo ille incepit generetur et ibit in infinitum. hec
sunt que disputat Aristoteles contra anaxagoram nec plus
nec minus. si autem incepit sicut dixit empedocles
per amicitiam et discordiam non nisi contra hoc
disputat Aristoteles eo quod hoc sibi irrationabile videtur sed hoc
solum dicit quod oportet hoc mirari. si enim quies fuit primo
ante motum oportuit quod aliqua esset causa quietis illius
quies autem privatio motus est. ergo ante primum motum
et mutationem erat mutatio illa cuius illa quies pri-
vatio fuit quod absurdum est. ¶ Tamen contra a-
naxagoram dicit Aristoteles quod contra ordinem nature locutus est
et sunt hec eius verba nichil inordinatum eorum que
in natura et secundum naturam sunt. natura enim omnibus causa ordinatio-
nis est. infinitum autem ad infinitum nullam habet ratio-
nem. ordo ordinatque autem omnis ratio est. omnis enim ordo finem
rationem determinat. infinito autem tempore quiescere omnia
in mixto ut dixit anaxagoras post ea moveri
est aliquid. huius autem nulla differentia esse rationis quare
nunc magis quam prius supple distinguat intellectus
per motum et sic motus incipiat neque iterum aliam ratio-
nem ordinationis habere. non enim est opus. quod enim
simpliciter se habet quod est natura et non aliquando quidem sic. aliquando
vero aliter nec ignis sursum natura fertur et non aliquando
quidem aliquando vero non. quod enim rationem habet quod non simpliciter
hoc est sic. dum pergit et fertur deorsum hoc est duplici
ratione. sic secundum propriam materiam sic ratione descen-
dente sequitur ignis ratione sue propria materia. et
in aere quando non invenit locum ascendendi. repellitur
a concavitate loci et descendit. a superius autem ignis
ascendens est qui a vulgo vocatur stella cadens
propter quod dicit in hac parte empedoclem melius dixis-
se quam anaxagoram quia ille ad minus rationem quare
incepit motus dixit et discordia et amicitia
et dicit quod in naturalibus non oportet dignitatem irrationabi-
lem facere. dignitas enim est ut dicit boecius quam quisque
probat auditam et illa communis ostendit quod aliter non
probaretur et ideo communis dicitur in naturalibus et autem indu-
cit rationem ante demonstrationem facere quod non fecit anaxa-
goras ¶ Secundo hic inducit rationem Aristoteles quod fortis-
sima reputat ad hoc quod eternus sit motus et
non incepit neque desinat et sic mundus non incep-
it neque desinat et habet accipit compositionem tamquam
per se notam quod prius et posterius non possunt esse nisi in
tempore nec possunt esse nisi in tempore existente. deinde accipit
hanc quod tempus non potest esse quin sit motus. et probat
eam per hoc quod tempus est numerus motus. aut motus
quedam quia passio motus. Ex hiis concludit

quod si tempus semper est nec incepit nec desinit quod et
motum necesse est perpetuum esse nec incipere nec desinere.
deinde probat quod tempus semper est nec incepit nec de-
sinet ab auctoritate omnium philosophantium preter unum
hoc est platonem. de tempore enim preter illum solum omnes
videntur intelligere in hoc quod dicunt ipsum esse ingenitum
et non factum et hoc probat a signo per democritum
tamen qui sicut dicit ambrosius in exameron tota antiquitas
concessit auctoritatem et hec dixit et demonstravit
quod impossibile est omnia esse facta. et dat instantiam in tempore
dicens quod impossibile est tempus factum esse. plato autem
tempus generat solus. sic nichil ipsum cum celo factum esse
dicit. celum autem factum esse dicit et sunt verba platonis
hec in ii parte thymei tempus celo coequevum est una
orta. una dissolvetur. si umquam dissolutio eorum fas esse
pacietur. Ex hac autem democriti arguit Aristoteles
quod de tempore nichil est accipere nisi nunc. preteritum enim abiit
et accipere non est. futurum enim non dum est et accipi
non potest. nunc quod medium est et instans est solum acci-
pi potest. sed accipi non potest nisi in ratione finis et principii
finis preteriti quod terminat ad ipsum principium futuri quod inci-
pit ab ipso accipiatur. ergo nunc in quo incepit mo-
tus. id erit finis preteriti. ergo ante hoc fuit tempus
et si tempus ergo et motus. et si motus ergo ante
primum motum quod impossibile est quod in illo genere est aliquid prius
primo. eodem modo probat quod non desinat motus. quod accipitur
nunc ad quod desinit motus. id erit principium
futuri. ergo post hoc erit futurum tempus. et si
tempus ergo et motus. ergo post ultimum motum in quo
motus esse desinit erit motus. ergo post ultimum motum
erit motus. quod est impossibile quod in illo genere est aliquid
ultimum ultimo. hec sunt omnia que inducit Aristoteles ad
hoc quod dixit motum nec factum esse nec corrumpi ali-
quando sed esse sine generatione et immortalem et semper tamquam
vitam quandam existentibus omnibus et que causa esset et primum
generare nec omnium generabilium et corruptibilium continue et
sine generatione movetur ad generationem et corruptionem et
hoc dixit nec aliquando incepisse nec aliquando posse
desinere ¶ Argumentum huius sunt duo que inducit co-
mentator super viii phisicorum quod si mundus et mo-
tus celi est antiquus in preterito sed infinitum tempus
tunc infinite circulationes celi fuerunt ante hodier-
nam. sed infinitum non contingit transire. ergo numquam
fuit devenire usque ad hodiernam et sic dies ho-
diernus non est. quod est contra sensum ¶ Aliud est quod mun-
dus stetit infinito tempore in antiquitate preterita
quod ex morientibus hominibus remanserunt infinite anime
cum anima sit immortalis et sic infinitum secundum additionem
in mundo secundum actu est quod est contra Aristoteles in iii phisicorum
qui dicit quod infinitum secundum divisionem in continuo et secundum
additionem in mundo non est nisi potentia et non actu ¶
Fortius obicit ad hoc quod tempus incepit quod secundum doc-
trinam Aristoteles in v° phisice omnium eorum que sunt in uno genere
id quod est simplicissimum in genere illo primum est sicut patet

in quo continui aliud principium est punctum quod fluxu suo
constituit lineam quae fluxu suo constituit superficiem
in latum et sic in longum fluens. superficies autem in pro-
fundum fluens constituit corpus et hoc vocat-
ur ductio in geometricis ita quod linea ducta in se facit
superficiem et superficies ducta in se facit corpus
et sic procedit discretum ab unitate in discretis
in habentibus permanentiam in partibus in divisibili sono
ut in littera in oratione quae permanentiam in partibus non habet.
et est discreta quantitas. Secundo in aeterno et aevo et
tempore in uno sunt quae morae ut dicit Gilbertus Porreta-
nus. aeternitas enim est mora indeficientis et immu-
tabilis, aevum enim eius quod extra sensum habet potentiam sed non sub
tempus, mora eius quod extra sensum habet potentiam sub
actum et mutabilitatem. Haec igitur tria in uno quae sunt quod est
mora necesse est igitur quod a simplicissimo suo principient
quod esse simplicissimum autem mora illa aeternum est aevum
et tempus fluunt ab aeterno secundum esse et hoc est quod dicit Boethius
in III de consolatione philosophiae qui tempus ab aeterno ire iubes
et ponit ibi aevum pro aeterno eo quod et Plato sic accipit
aevum pro aeterno. Quod dicit salva pace auctoris ipse non po-
nit rationem Platonis quam si poneret ratio sua parum
valet et est haec quod id quod non sonat secundum aevum sic sibi
praesens est et totum simul nihil sui abiciens in praeteritum et nihil
sui expectans in futurum sed totum se possidet in uno
indivisibili nunc stante et non movente sese et ideo
non novit fuisse nec fore sed esse tamen secundum quod fruitur est di-
stensum habet esse et non stat in uno simul sed aliquid sui
abiciat in praeteritum et expectat in futurum cum igitur me-
surare unumquodque mensura propria et sui generis sonum
non potest mensurari aeterno sed sic se habet ad aevum
ita se habet tempus ad aeternitatem. constat autem quod sonum
principium sui esse habet ante secundo quod aliter iret in infinitum
ergo tempus secundum esse principiatum est ab aeterno et est ima-
go aeternitatis serpens ut dicit Plato continue ad imita-
tionem aeternitatis secundum permanentiam sic fortius quam est in materia ima-
go est fortius sed se accipere et quod postea serpit ad imita-
tionem temporis ut quod in uno simul et totum habere non potest
saltem partes et successionem obtineat. Quod dicit
in physicis tractatum de primo principio probatum est quod sicut in illa
quae circa principium idem est quod est et esse ita nihil eorum quae sunt ci-
tra primum totum suum esse habet simul quia sicut dicit Boethius quod he-
ri fuit hodie non habet et quod hodie habet cras non habe-
bit. constat autem quod omnium eorum quorum esse non est simul
mensura est tempus omnium ergo eorum quae sunt a primo
secundum esse proprie loquendo mensura tempus est. propter quod in libro
de intelligibilibus dicitur quod tempus mensurat esse
et locus mensurat ens et intelligitur de loco
qui per diffinitionem mensurat eo modo quo quaelibet
res in se diffinita et terminata localis est ut dicit
Augustinus et in primo libro Sententiarum de localitate rerum determina-
tum est. Ex hoc procedit sic: tempore mensurabili
incipit mensura secundum naturam quae adiacet illi esse
autem eorum quae sunt a primo constat quod incipit a primo

per creationem sicut in physicis multipliciter ostensum est et tracta-
tum de primo principio. ergo esse mensurae quae illorum adiacet
eius illius per creationem incipit a primo. esse autem illius
mensurae est esse temporis. ergo esse temporis per creationem in-
cipit a primo et hoc est concedendum. hoc enim et
rationi consonum est et veritati et fidei. Quod dicitur ad rationes
Aristotelis videndum est et primo ad primam et dicendum quod dicto vim
est quod si principia contraria secundum actum motum et mixtorum
in inferioribus semper fuerunt sine initio sequitur de necessitate quod
motus et mixtio semper fuerunt et sine initio quod contraria in
actu ponit causatum in actu. sed nos negamus hoc
quod motus caelestis circuli semper fuerunt sine initio
et quod dicit Aristoteles quod omnes philosophantes hoc posuerunt
praeter unum dicit quod Plato qui inter philosophos saepius
opponitur dicit. dicit enim quod deus faciendo mundum se-
cundum sic primo caelestem circulum fecit et eundem in duos
circulos divisit scilicet in circulum aplanes et in cir-
culum planes sicut et Eudoxus dicit. deinde circulum
planes in VII distribuit scilicet in circulum stellarum
fixarum et imaginum caeli et in VII circulos pla-
netarum qui descendendo sic nominantur Saturni Iovis
Martis Solis Veneris Mercurii Lunae et terris sic
distributis motus proprios adhibuit et cum motu
tempus ad esse fecit et partes temporis quae sunt annus
mensis septimana dies et hora. Quod ad aliud dicendum
quod dicit Aristoteles quod omnes antiqui dixerunt quod caelum esset se-
des dei hoc non ideo dictum est quod caelum sit sine quo non
sit deus. hoc enim esset contra ipsum in epistola de principio
universitatis ubi probat sicut dicit Alfarabius quod principium
universitatis non est in universo a quo sunt omnia alia
et in quo sit in regere et movere sunt omnia alia
quae sunt in universo et sunt in ipso sicut in [illegible]
sed ideo dictum est quod caelum uno modo se habet et impressiones
peregrinas non recipit et ideo propinquum et per modum eius
sunt in throno sedes regit et ordinat universa quae
generantur et corrumpuntur et movent in inferioribus.
Quod ad id quod Aristoteles deducendo ad inconveniens dicit dicendum
quod secundum theologiam et catholicam fidem dicimus quod
mundi [illegible] hoc est consensu [illegible] gloriosa primo
quaedam fuit ut dicit Moyses sed in infinito tempore
non genuit sed potius deus qui voluit illud secundum
intellectum idealem quem in se habuit secundum quod providit
et praeordinavit ab aeterno in forma diffinivit sicut
dicit magister noster Moyses spiritu dei afflatus. nec ista
per discordiam et amicitiam sicut dixit Empedo-
cles distincta vel congregata vel ordinata
sunt quod ratio non admittit quia omnis distinctionis
et ordinationis et segregationis principium causa sit in-
tellectus sed hunc intellectum ponimus esse intellectum
dei secundum sapientiam et scientiam et providentiam omnia prae-
ordinantem quale et quantum et quomodo unumquodque debeat
fieri et omnia producere secundum ordinem et tempus et mo-
dum in quo unumquodque magis congruit. sic et dicit
Plato nihil negat aliquod corpus quod [illegible] sunt

sue nẽ et ordini et tẽpi eo q̄ sūme bonitatis ẽ
pm⁹ et ĩvidia longe relegata ẽ ab ipo et du
credim⁹ q̄ si ĩ infinito tpre genuisset et pta
p discordia et amiciciã motũ eẽt illud mixtũ
ĩ foris distinctas p casu et fortunã sic dixit
empedocles q̄ hoc nõ eẽt nãle ꝫ pon⁹ cõtra
ordĩs nãlis cõem ¶ Qd ꝰ q̄ ar. cõtra anax
agora d̄ dd q̄ moued sp fuit ab etno ꝫ imo
bile nõ sp fuit et iõ mot⁹ ĩcepit mobili facto
ad impiũ mouẽtis qñ voluit et vbi voluit
et sic voluit ꝫ diffinicõez puidẽcie etne et
qñ mobile fuit y voluit et qñ voluit ĩcepit
mot⁹ et q̄ d̄ ar. q̄ ꝫ hoc motus fuit añ pm
motũ fluz ẽ creacõ ei ut pbatũ ẽ ĩ tractatũ
creaturis nõ ẽ motus ꝫ simplicis dine volu
tatis vocacõ ad eẽ eorũ q̄ nũ fiunt et ꝫ sepa
et nũ sit et ex nõ sit et iõ ar. multũ erra
uit ĩ ista rõne ¶ Qd ad dd q̄ ar. ĩ illa rõe
multũ oblit⁹ ẽ sui ipius ipe em pbauit hoc
et ĩ iij de aĩa et ĩ xij pª phie q̄ intellcs agens
sine oĩ alteracõe suipius quicq̄ agit et quicq̄
nõ agit p libertatis arbitrio. vñ multũ fuit oblit⁹
sui qñ dixit q̄ ĩtellcus diu⁹ nõ pt quicq̄ agere
quicq̄ nõ agere ñ ĩcipiat ĩ passiones pegrinas
q̄ excitet eũ ad agendũ qñ agit nec mobile
oꝫ q̄ recipiat ĩ passiones pegrinas q̄ psonam
suã et eẽ nãle ut d̄ ar. et aũcois ĩ hoc de
sba orbis fm̃ ẽ ut moueat' motu pmi mo
toris ¶ Ad aᵈ dd q̄ ĩ vitate empedocles dam
nabile fuit sic dam ẽ nec illi ĩnitiũ ꝫ
fide catholicã ꝫ pon⁹ dicim⁹ sic dam ẽ q̄ ds
q̄ ẽ ĩtellcs pur⁹ et verus ꝫ diffinicõez pui
dẽcie eẽne qñ voluit et sic et v volũ mixtũ
q̄ creauit ex mᵒ mꝰ elcõꝝ distinxit ĩ foris
determinatas sic nũc videt' ¶ Ad aᵈ dd q̄ anax
agoras sine dubio pt rõem dixit q̄ dixit
mixtũ iᵈ ĩ finito tpre q̄euisse hoc ei fluz ẽ
et falsi⁹ ĩ hoc dixit q̄ dixit ĩtellcm age
re sn̄ oĩ puidẽcia rõe tũc mixtũ iᵈ distinx
isse nos aũt nõ sic dicim⁹ secundo moysen doc
tore nrm quĩimo dicim⁹ ĩ pij° tpis deũ illud
mixtũ ĩ eẽ pduxisse ex nichº et ꝫ magne p
uidẽcie sue rõem tũc et nõ añ ĩ foris distinx
isse. iõ illa rõ nõ facit cõtra fide ¶ Ad hᵐ q̄
arᵈ obicit de tpre multũ mirãdũ ẽ q̄ ipe do
cuit nos q̄ oẽ cõtinuũ fluit ab ĩ diuisibili
et sic ĩ cõtinuo ẽ ĩ diuisibile mediũ cõtinuãs
ita ĩ eode ẽ accipe ĩ diuisibile pm aquo fluit
et ĩ diuisibile vltimũ ad q̄ ĩ minat' et sic in
ĩ diuisibili medio ex pte añ sp ẽ accipe ad
de eẽ cõtinui et ex pte post ad sile. ale em
cadet a rõe pm et finis et a rõe cõtinuãtis
opposito modo scilt ĩ indiuisibili pᵒ q̄ pm ẽ cõ
tinui. añ dᵉ ei nᵉ ẽ de eẽ cõtinui et ꝫ accipia
t ĩ ĩmino hoc ẽ ĩ indiuisibili ad q̄ ĩ minat'
cõtinuũ post id nᵉ eit de eẽ cõtinui cũ q̄ ne
gari nõ possit qñ motũ eẽ cõtinuitatis tpis

fluit ab ĩ diuisibili nũc ppt q̄ ecia ipm nũc
ab arᵉ ĩ iiijᵒ phicᵉ d̄ eẽ sba tpis sic puc
tus linee quia cõtp pncipiat et ĩ minat in
oĩbꝫ cõtinuis ẽ sba pncipiati et ĩ minati sꝫ
eẽ pncipiat et ĩ minat ipm accipiam⁹ q̄ tps
ĩ ꝫ° nũc a quo fluit q̄ ĩ eẽ p creacõez deduc
tũ ẽ cũ celo et tra et cõfusa mᵃ mᵒʳ elcõꝝ
añ hᵒ nũc nichil eẽt de eẽ tpis ꝫ tũ nũc
eternitatis ĩ quo solo deus pcedit mundũ et
hoc d̄ Boe⁹ ĩ vᵒ de cõsõ phie sic nõ recte q̄
da q̄ cũ videt visũ platoni mundũ nõ hus
se ĩ iciũ tpis nec hitũ defcm̃ hᵒ mõ mũdũ
cõditũ cõditori coeternũ ꝫ putat aᵈ em ẽ p
ĩ ĩ minabile luci vitã q̄ mundo plato tribuit. aᵈ
ĩ ĩ minabilis vite totã pit cõplexã eẽ psen
cia q̄ dine mẽtis ppriũ eẽ manifestũ ẽ nec
em deus cõditis rebꝫ antiqor vidi debet p
sis antiqtate ul q̄titate ꝫ simplicis pon⁹
ꝓprietate nẽ Ex hoc pꝫ q̄ de pᵒ nũc aquo fluit
tpus nᵉ valet rõ arᵉ et sile nᵉ valet de vl
tiõ ad q̄ ĩ minat' et q̄ d̄ arᵉ q̄ de tpre nᵉ est
accipe ꝫ nũc cõtinuãs et mediũ hoc ẽ vm si
accipit' tpus ꝫ eẽ et decursũ tpis Si aũt acci
piat' ꝫ sbam et nãm et origine qua fluit ab
eno sn̄ ab etno tũc nõ ẽ vm imo tũc nãli⁹
accipit' ĩ pᵒ nũc a quo fluit et ĩ vltiõ ad q̄
ĩ minat' q̄ ĩ medio q̄ ẽ cõtinuãs ipm ꝫ eẽ et
decursũ ipius ĩ re tpali ¶ Hoc q̄ ĩ cõtrariũ ob
iectũ ẽ a cõmẽtatore et ab abubaker dolo
se obiectũ ẽ ut q̄ soluto illo error videat' eẽ
cõfirmat⁹ et soluit pm⁹ ꝫ. de cõulacõibꝫ q̄ cõula
cõ diuidit nõ pse vnã cũ manet ꝫ quo ad nos
et passiũs et nõ ẽ ĩ cõueniens cõtinuũ ĩ infi
nitũ diuidi poten et p actiũs ꝫ accepta sic p
diuisione sp sit finita finiat' cũ ad mille
ul ad x milia ul ad cẽtũ milia ãnorꝫ ul q̄n
vis tpis et finita sic accepta cõtingit pᵒ si
ex mãdo et cõtingit deueire ad hᵒ et iᵈ de
ĩ minatũ q̄ ptes ĩ finiti hᵒ mõ accepte nõ
sut ĩ finite ¶ Hoc aũt q̄ obicit abubaker sol
uit ꝫ eudẽ q̄ ambo illi vnicũ solũ ĩ tellcm
dixerũt ĩ eẽ oĩbꝫ aĩalibꝫ et dixerũt q̄ ex oĩbus
aĩalibꝫ morientibꝫ vnũ solũ ẽ q̄ remanet scꝫ
ĩtellcs et sic nõ seq' q̄ sint actu ĩ finita hũc
aũt errore nos ĩ sequẽtibꝫ destruem⁹ ĩ tractatu
de hoĩe hic aũt sufficit q̄ multiplicacõ aĩaꝝ
hoĩm nõ ẽ ad ĩ finitũ ꝫ ad cẽtũ nũm pstitutũ
et pdestinatorꝫ a deo. et siq̄s cõsiderare vult
ĩ dcis arᵉ et aliorꝫ phorꝫ p certo ĩ ueiet q̄ nᵉ
pbat' ex dcis eorꝫ nisi q̄ mundus et mot⁹ nõ ĩ
cipit p generacõez nãlem et q̄ nõ corrumpet' per
corrupcõez nãlem et hoc accidit eis q̄ cãu
cõez ĩ tellige nõ poterant ex pncipijs nẽ oẽs
em cõuenerũt ĩ hᵒ pm ut d̄ arᵉ ĩ pᵒ phicᵉ
q̄ ex nᵒ nᵉ sit et pmᵃ nẽ assumerũt nõ pᵃ
ꝫ pxia talia eũ pmᵃ dare et ex talibꝫ pro
cedere phi ppriũ ẽ ¶ Illa q̄ obiciũt cõtra arᵉ

q°

toto deducta sunt hec enim contra fidei quam tamen congruit
Capitulum de opinione stoycorum socratis et platonis etc.
Secundo queritur de opinione stoycorum socratis et pla
tonis qui dicunt mundum sepe incipere et sepe
desinere et hac opinione recitat Avicenna [?] in libro
quem fecit de homine ponentes enim constellaciones in
solis astris et circulo celesti quem dicunt esse
causam omnium motuum inferiorum supponentes quod habent
dispositionem quod idem eodem modo se habens semper facit idem
dicunt quod quandocumque vniuersus circulus celestis et
applanes et planetes redit in eandem figuram
ymaginum et posicionis stellarum incipit nouus
mundus qui per omnia eciam nunc conuenit cum pre
terito mundo ita quod in nouo mundo redibit idem
sortes et idem plato cum eisdem socijs eadem ciui
tates que tunc acciderunt dum viuerent. hanc autem
reuolucionem Calcidius in commento super platonem
dicit fieri in quindecim milibus annis compleri. autem
democritus dixit hoc fieri in xxxvi milibus annis
et verum sine racione dicunt. ptolomeus autem in almagesto
demonstrauit quod stelle fixe super polos orbis
signorum qui est motus planetes non mouentur in centum
annis nisi gradu vno et in eodem spacio temporis mo
uentur auges planetarum et hoc secundum diuisionem
circuli in trecentos lx gradus non complet nisi xxx
sex milibus annis et in hijs secundum veram racionem ast
ronomicam complet magnus annus et tamen non est proba
tum quod in tota illa reuolucione ymagines rendant
et in easdem figuras redeunt radiaciones eorum ad
easdem figuras et respectus planetarum similiter radi
aciones eorum ad easdem figuras redeunt. radi
aciones enim et fixarum stellarum et planetarum
fiunt secundum descripcionem et figuram poligonij quod si
poligonij descripti in circulo anguli in infinitum
multiplicentur quod polligonium nunquam nec ad equalitatem
nec ad figuram circuli deueniet cum ergo autem quod ex
figura radiacionum celestis circulus mouet inferiorem
materiam ad generacionem et corrupcionem et sic secunda
circulacio non erit eadem eodem modo se habens cum prima
patet quod radix posicionis sortis et platonis fla
est et post consequens totum falsum est quod sequitur ex illa
radice Adhuc probatum habemus ab aristotele in libro de
generatione et corruptione quod quecumque habent substanciam corruptibilem
mota non redeunt eadem numero. constat autem quod
individua per circulacionis generacionem substanciam corrup
tibilem mota. ergo in secunda circulacione non redeunt ea
dem numero et sic non redibit idem sortes et idem
plato cum eisdem amicis eadem ciuitates. tamen ita
dicunt sortes et plato et dicunt quod diu quorum
tempus vite longum est in vna circulacione discurrit
quod in secunda perdere debet. dicunt quod quod mundus in suc
cessione talium circulacionum stetit in infinito tempore
et stabit sine fine. Et hoc mirum est quomodo tanti
viri dicunt quia nos ptolomeo dicente in
quadripartito tamen probo dicimus per probacionem efficaciter
esse quod virtutes astrorum non perueniunt ad inferiora
nisi per accidens et per accidens. per accidens quod per qualitates elementorum

per actiuis quia per virtutes que sunt in materia et sic sola
astra non sunt causa omnium mutacionum que fiunt in inferioribus
secundum eciam disposiciones materie inferioris et sic ex solis
stellis inferiorum mutaciones non possunt causari et ideo
dicit ptolomeus in centilogio quod sapiens homo dominatur
astris et hali in commento dat exemplum quod si corpora
celestia stimulant ad egritudinem et ad melan
coliam. sapiens medicus corpora disponet ad
sanguinem et non inducetur egritudine. et meschallach
dicit in libro de spera mota quod sapiens homo iuuat ce
leste circulum sicut iuuat terra arationem et seminacionem
Et aristoteles in libro de sompno et vigilia dicit quod italiter
est sicut est circa principem de consilio peritorum et consi
lio familiarium secretorum. sepe enim consilium pe
ritum apud principem mutatur et ad nichilatur
consiliarum familiares. ita scintillaciones stel
larum et motus sepe mutat et ad nichilant
disposiciones materie inferiores. Dum posicio ista non va
let et falsa est et non tantum theologice secundum eciam de
monstratiue tam astronomice quam geometrice
et eciam naturaliter et ex propriis principijs tam astro
nomie quam naturalis sciencie irrefragabiliter hic est
improbata et ideo mirum est quod a tantis viris hoc
estimari potuit Argumenti ciuitatis probatur a viis
Tercio ponemus septem vias quas colligit ra
bymoyses in secunda parte libri qui dicitur directorium
neutrorum sive dubiorum quorundam probacionum mundi eterni
tatem et probabimus singulas quantum concludere possit.
Prima via est que est per rationes aristotelis positas in 1.
phisicorum viij physicorum et de illa satis expediti sumus
Secunda via est que fundatur super illam et est illa quam 2.
adduximus de abubaker quod scilicet quod quecumque est omnis
generationis et mutacionis et motus que fiunt in materia
primus non potest esse de primo aliquo circularis mo
tus celi omnis factionis mutacionis et motus que fiunt
in materia prima est ut omnes philosophi dicunt. ergo non potest esse
de primo et per consequens non potest incepisse sicut in racioni
bus aristotelis probatum est et dat via constat per ante
dicta quod non probat motum non incepisse per creacionem
secundum quod non incepit per mutacionem et motum vt in primo
articulo istius questionis sufficienter dictum est Tercia
racionem inducit ad idem ex racione temporis ad hoc quod
motus nec incepit nec destruitur et eciam in
primo articulo istius questionis a nobis soluta est hec via
rabimoyses ponit in iiij via quod fundatur super
maiores racionis quas ibidem dicit aristoteles inducit In secunda
via ponit id quod dicit aristoteles in fine primi physicorum de
materia et est hoc materia nec generatur nec corrumpitur nec
incipit esse nec desinit. si enim incipit esse quicquid in
cipit esse mutatur ad esse. quicquid mutatur ad esse se
recta habet materiam. ergo materia est antequam sit materia quod est
impossibile eadem racione probat quod non desinit nisi cor
rumpitur Et hac via procedit sic. res mundi se
sibilis numquam separantur a materia nec ergo materia ab ipsis
ergo quandocumque fuit materia et quandocumque est et erit. fuit et

e et erit mundus sensilis sed sine inicio fuit m(undus)
et sine fine e et erit. ergo mundus sensilis sine
inicio semper fuit et sine fine semper e et erit et de hac
via iam expediti sumus in tractatu de errorib(us)
3. ar(istotelis) q(uesti)one de m(un)do. Tercia via e sumpta de na
tura celi cum m(un)dus elongata e a generacione et corrup
cione propter quod omnes antiqui concesserunt quod celum eet
locus dei manente autem celo nunquam defuit mo
tus eius manente motu nunquam cessauit mundus
producere animalia et plantas. sed orbis et motus
sine inicio manserunt. manet et manebit sine
fine. ergo mundus sine inicio mansit manet et
manebit sine fine. et per hanc viam eciam non proba
tur nisi quod mundus per naturalem mutacionem non incep
it nec per naturalem corrupcionem desinet et hoc dis
similis e. corpus enim celeste tale e quod non recipit
impressiones peregrinas. et ideo non patitur ab aliquo
corpore agente in ipsum passione abiciente a substancia
sed per hanc viam non probatur quin possit dissolui sicut
plato dicit s(cilicet) per retractionem eius qui condidit ipsum.
4. Quarta via e que in ciuitate ar(istotelis) non e nec ex ver
bis eius accipitur sed e commentatorum eius grecorum
s(cilicet) quorundam ut alexander et themistius et quorundam
arabum ut auicenna et albubaker et alpharabius
et aliorum et e hec quod omne quod incipit esse prius e in
potencia quam in actu. omnis autem potencia in m(un)do e sub
iecta generacioni. si ergo celum et motus celi incepit
esse prius fuit in potencia quam in actu et de potencia
exierunt ad actum sed exitus de potencia ad actum
e motus. ergo ante primum motum celi quem ponimus omnis mo
tus e sed natura fuit motus quod e impossibile et hec via
debilis e. non enim concludit in hiis nisi quod sed naturam
fiunt. nos autem dicimus quod celum et m(un)dus mansit electus
a principio vniuersi esse quod e deus fecit sicut per simplicem
voluntatem et per creacionem. que autem sic fiunt antequam
fiant in actu non sunt in potencia nisi cause efficientis et
non m(ateri)e. aliter enim sic in potencia in q(uesti)one de p° prin(cipio) .c(apitulo).
certum e non eet primum principium vniuersi esse si preexigeret m(ateri)am
ut instrumentum eius enim in potencia ut in li(bro) de causis
probatur non e in potencia nisi ad eius naturam quod e solum prin(cipium)
primum quod e principium vniuersi esse et quod solum facit debet esse
5. in omnibus que sunt. Quinta via e debilis valde et
sumitur ex xii° p(ri)me philosophie s(cilicet) quod sit primum principium agens per
intellectum et voluntatem quoniam agit et quamque non ag
itur de potencia agente sit actu agens sed non educit
de potencia seipsum ad actum. ergo habebit aliud domi
nante se qui extrahit ipsum de potencia ad actum et
hec via debilis e ut diximus et in q(uesti)one de i(m)
mobilitate dei probata. non enim sequitur quod deus aliter
se habuit quam prius sed quedam aliter se habeant ad
ipsum quam prius que facta sunt ab ipso. voluntas
enim eius et intellectus immobilis ab eterno sunt ut
hoc fiat nunc et hoc tunc et vnumquodque in suo

tempore. et e exemplum augustini de sole qui quedam obiecta
sibi aliquando illuminat quemadmodum illuminauit et
non sequitur quod sol mutatus sit ut aliter se habeat
quam prius sed quedam ad illuminacionem suam aliter
se habeant prius. Sexta via e in qua multum .6
gloriantur quod omne agens per voluntatem et intellectum
si quamquam agens sit et non semper indiget alio duo
rum s(cilicet) aut remouente impedimentum sue actionis
cum velit agere et non possit propter aliquod impedimentum
sue actionis. aut expergefaciente sui excitante
intellectum et voluntatem eius ut modo agat cum
ante non egit et hoc probatur quod sic e in nobis age
ntibus per intellectum et voluntatem et ista debi
lissima e. probatur enim in xii° p(ri)me philosophie quod intellectus dei
semper e in actu et quod non accipit ab intelligibilibus sed
potius ipse e causa omnium intelligibilium et talis intellectus
non potest habere impedimentum quin agat quod vult
nec potest habere expergefaciens cum ipse sit semper
in actu et non accipiat ab intelligibilibus. sed tum ex
pergefaciens intellectum qui in potencia e sic in nobis
ab intelligibili e acceptum sic probatur ar(istoteles) in iii°
de anima textu° demonstrante quod antequam fiat motus
per voluntatem et appetitum oportet quod fiat nu
tum de appetibili ad quod monet talis autem non
e intellectus dei ut in xii° p(ri)me philosophie demonstratum
e. Septima via e que sumitur ex xii° p(ri)me philosophie et
fundatur super quasdam proposiciones ibidem probatas s(cilicet)
quod ordo siue inclinacio primi motoris ad motum
e substancia sua et voluntas sua. et ipsa substancia sua e
voluntas sua et econtra. sic ergo nunquam defuit nec de
e nec deerit eius substancia. ita nec voluntas mouendi
nec ordo ad motum et mobile. ergo semper mouit mo
uet et mouebit. sed ad motum sequitur mundum esse. ergo
mundus semper fuit e et erit. Per hanc viam nichil
concluditur quod licet in deo in quo non e nisi deus idem
sunt substancia voluntas et ordo ad motum. tamen modus
significandi non e idem nec connotata sunt eadem
nec subiecta voluntati subiecta sunt substancie nec
eciam ordini ad motum. et si fiat tale argumentum
substancia ab eterno non defuit et voluntas mouendi
et creandi mundum e substancia. ergo voluntas mouendi et
creandi mundum ab eterno non defuit incidit falla
cia accidentis eo quod putatur idem subiecto et acci
denti inesse et hoc non e verum. Utrum probari possit
Eunde iam expediti quod mundus sit eternus   Ar. vi
tis singulis que de opinionibus philosophorum de
hac m(ateri)a loquentium dicenda videbantur. disputa
nda e hec q(uesti)o theologice sicut quod disputat eam
beatus augustinus xii. de ciui(tate) dei et hieronimus duo
rum verum probari possit quod mundus sit eternus
eo modo quo probatur argumenta. Secundum varium hic
duo compossibilia sunt sed intellectum sicut quod mundus
adeo sit sanctus et tamen duracione hoc non sit
eternus quod duracio eius inicium non habuit

Ad primu obicitur quia si bonitas dei
ca sufficiens e creatois mudi. g ab et-
no e bonus. g° ab etno creauit mudu ¶ Ad
hec dico q° d° q amor diuinus extasim facit
et no sinit eu ee solu. Sup° at facit extasi
ut ipe d° dyo° ad generaco filii et pcessione
spc sci qui sit diua lua et diui flores abe-
tno pullulat ex eo et ad creacoe mudi. cu
eni iuidia longe relegata sit ab ipo ut d° pla
to. voluit q oia pticiparet bonitate sua p
ut vnicuiq possibile fuit et nlli negauit con
moda et valia ad h° ptinencia p que boitate
sua pticipare posset. Et hec eciā d° boe° iv
de cos. et hic amor i deo e ab etno. g° sic abe-
tno fecit extasim generatois filii et pcessiois
spc sci. sic ab etno fecit extasim creatois
mudi ¶ Ad hec ca voluntaria pfca effiatur
ad opus ... si possit si sciat et si velit
deus ab etno potuit. sciuit. et voluit creare
mudu. g° ab etno creauit ¶ Ad hec mudus
archetipus ca et exeplar e mudi sensibilis
ut d° plato. et concordat ci eo sa mud° arch
etipus fuit ab etno. g° mud° sensibilis fuit
ab etno ¶ Ad hec deus ab etno aut potuit
et voluit creare mudu. aut potuit g non
voluit aut voluit g no potuit. si p° mo vo-
luit et potuit. g° ab etno creauit. si s° mo
s. q voluit g no potuit tuc ab etno i potens
fuit q plasphemia e dicere de deo. si t° mo
s. q potuit g no voluit. seq° tuc q mudus
fuit q itm e plasphia i deu. hec obiectio i
sili cau sc de generacoe filii et hoi et sic dei
teps fuit eunomii heretici contra aug° ¶ Ad hec
si bonitas dei ca creatois mudi e et n° a ut
dicit sci et no ab etno creauit. tuc boitas dei
an fuit vacua qua ... plena et magni i co
neiens ee vt q exuberans boitas i ...ia et
pfussa plenitudie unquā vacua fuisse di
tur ¶ Solucio d° q duplices sut cae agetes
q̄da agut p necitate ne ut calidu calefacit
et splendidu splendet. et ille stati ut sut no
de necitate pducut effcu n n° sit pfois i q
agat. calidu eni no calefacit ut calefci.e sic
pfens et splendidu no illuiat n illuiabile
sic pfens ¶ Sed ... si dare° q d° eet talis ca
mudi q tu no e vin no seqret q si ipe ab etno
e q effcus eius qui mudus e ab etno eet o
pt et ei p° pducere mateia ex qua facet mudu
et tu pductio n° de necitate exigat tepus ee
q ipa tpalis e g totu suu e i quo tpe icipiat
fiat et pficiat. oportebat q mora intideret iter
i... et tāti. alie cae sut q a proposito agut ut
ac d° ... phi° et ille diuu hut sup suos ac
c° et libtate. et pfcio earu e g ordine et
dispositoem sapie et iclinacoem boitatis

ad agendu g libtate qua hnt ad agendu qu
volut et vbi volut. et sic volut. queniet et
libe agut qtq agut. libe aut dico qn gtis
et sine inito ppt sola sua bonitate agut ut
s ea q efficiut sua boitate pfruatur put
vnicuiq possibile e g facultate et analogia
cape ne. et talis ca p° e deus. et sub ipa g ca
ca ages e angls. tcio loco e ho sapies et
bon° ¶ Si g° q° qre deus tuc et no an crea
uit mudu d° q g dispositoem et ordine
sapie an creari no debuit et e silis qo que
sit ab hys qui dicut qre xpc tatu i carna
coem sua distulit. ad qua rndet aplus. gal.
iiij° qn venit plenitudo tpis misit deus
filiu suu et vocat plenitudine tpis. tps
pdiffinitu a deo tun ¶ Si aut g qre an
creare noluit g aug° fatua e qo. volutatis
diue ca qrendo e tu ne sine cusione vide
am. dicim° g° q mudu ab etno et an tpus
a deo creari no quenebat g ordine et dispo
sitoem creantis et plus dicim° si q qre no
quenebat ante creari ab etno. dicim° q no
potuit creari ab etno et ho° i sepi ar° ... hois
ondem° ¶ Si aut q si posse fuit deo creare
mudu ab etno dicim° q de poten posse fuit
g g ordine sapie et dispositoem qua oia ordi
nate facit deus et n° i ordinatu relinquit
sic vni° sapie d° attinges a fine usq ad
fine fortit et dispones oia suauit. et iecte
xj°. g et oia i no et ponde et mesura dis
posuisti. v d° aug° q oia dispo fuit i se no
pode et mesura et si sechi deu ans q in
pode i queniens de deo e i po° cu g hoc i pos
mu i queniens de deo e i pole cu g hoc i pos
fuit deo ab etno face mudu et sine tpis icio
et si q qre i queniens fuit antiq assignant ..
sz q creatura i illo debet parificari deo si at
no hnisset iciu duracois et ee i hoc parifica
ret deo qui solus e sine icio g ee et duracon
eo q ipe e pn° vniusi ee ego aut dico q ce
atura ista si no potuit nec sine icio eet du
racois et ab etno et deus no respicit q ipse
face possit eo q ppt indigeciā ppa no agit. sed
pcaus q debe g ordine sapie et affcu sui amo
ris creature queniens et comodu sit ¶ Hijs
hitis facile e rnde ad obiecta ¶ Ad p° q°
d° q bonitas dei ca sufficies e creatois mu
di finalis et mouens efficiete g quia nq mo
uet n g ordine sapie et dispositoez. io n° pdu
cit n queniētissime et ordine cogruētissio
quo vnuqdq pduci pt de queniencia aute
creature e q no ab etno nec sine icio tpis
fiat ut dcm e ¶ Ad s° d° q si amor sine
ordine et dispositoe sapie aliqn fuisset i deo
tuc hret locu q ob° g ille amor eet tetus et
i ordinate facet extasim. talis aut amor

nunquam fuit in deo. Ad 6m licet ab eterno fecit ex-
tasim ad generacionem filij et processionem spiritus sancti propter
p'dempticitatem nature et essencie in qua generat filius et producit
spiritus sanctus tamen non ab eterno debuit facere extasim
ad creacionem mundi propter causas que dicte sunt. Ad 7m
quod ab eterno potuit sciuit et voluit si sciencia poten-
cia et voluntas referantur ad deum sciente potente
et volente quia nichil est in deo quod eternum non sit si
autem sciencia potencia et voluntas referantur ad subiecta
hoc est ea que potest scit et vult non est verum de potencia
ordinata et de sciencia disponente et ordinante et
voluntate creacionis actum eliciente. Tunc enim de potencia
ordinata potuit tunc et de sciencia disponente dispo-
suit tunc et de voluntate eliciente actum voluit tunc
quando creauit et non ante et est propter causas que dicte sunt.
Ad 8m dicendum quod hoc non penitus valet mundus enim
archetipus est apposito secundum ordinem sapiencie agens nec
potencia vetitur nisi secundum ordinem et disposicionem sapiencie
et ideo non agit nisi quod conueniens est et quando conueniens est
et vbi et sic quociens est conueniens. Conueniens autem non fuit
quod ab eterno produceret ut patet ex causis dictis. Ad 9m dicendum
quod deus ab eterno et potuit et voluit creare mun-
dum. Sed hec locucio duplex est eo quod hec determinacio
ab eterno potest determinare hec verba potuit et voluit
et sic composita est et vera uel potest determinare hoc verbum
creare et sic diuisa est et falsa et in illo sensu pro-
cedit diuisio et ideo conclusio falsa est et non sequitur
nec eciam sequitur si ab eterno voluit et non ab eterno crea-
uit quod impotens fuit nec eciam impotens est qui inconueniens
non facit. Sed ut dicit augustinus qui inconueniens potest facere
impotens est si facit ea quia quanto plus potest in con-
ueniens facere et facit tanto plus aduersitas et per-
uersitas preualet in ipsum. Nec sequitur si ab eterno potuit
et non ab eterno voluit ut ab eterno fieret sed volu-
it ut congruo tempore fieret quod mundus fuit secundum fuit
ordinatissime voluntatis propter causas que dicte sunt.
Ad vltimum dicendum quod bonitas dei nunquam vacua
fuit sed semper exuberans ab eterno tam in generacione
filij quam in processione spiritus sancti et predestinacione
sanctorum in gracia et gloria sed non semper fuit exuberans
in creacione mundi et hoc est ideo quod in effectu non exuberabat
at hoc est secundum ordinem et disposicionem sapiencie ne in con-
ueniens aliquid agat. Hoc enim non esset bonitatis sed
inordinacionis. Inconueniens fuisset ab eterno creare
mundum propter causas dictas.

Secundo queritur vtrum hec duo compossibilia sint
secundum intellectum scilicet quod mundus a deo sit factus
et cum duracione hoc magis sit eternus quod duracio eius
inicium non habuit et ad hoc obiectum sic secundum determinata
a boecio et a platone. Deus nulli negat commoda
ad bonitatis sue participacionem et omnia facit
conuenientissime quo fieri possunt. Et ideo in gradibus
distinguitur in entibus. Quoniam temporale sit temporaliter
sed omne id quod totum esse suum nosse et posse in vno

simplici non possidet sed particulatim accipit et
vno tempore habet quod alio tempore non habet aliquo modo
temporale est. Hoc igitur nec in eterno nec ab eterno nec
ab principio noceret ordine sed non potest secundum conueniencia
nature sue. Omnis autem creatura tale habet esse. Ergo nulla
creatura siue sit spiritualis siue corporalis nec in eterno
nec ab eterno fieri potuit nisi sit deus et ipso ab or-
dine noceret quales est ordo temporis ad eternitatem.
Ad hoc dicit augustinus et postea in summis primo libro distinccione xx-
xix. quod deus mouet creaturam spiritualem per
tempus creaturam autem corporalem per tempus et locum
sed nichil mouet deus per tempus nisi quod aliquo modo
temporale est. Si vero dicatur quod in actibus intelligencie et
affectionis que sunt non sunt in angelis sed particulatim crea-
tura spiritualis mouetur per tempus tamen. Contra hoc est
quod nullus intellectus capit quod actus mutetur particulatim
et moueatur quando potencia agens a qua egreditur
actus et cuius ipse actus spiritualis est sicut intelligere
spiritualis et intellectui et velle spirituale voluntati. Nullus
in quam intellectus capit quod actu tali mutato particulatim
et distenso per tempus postea a qua egreditur actus
non mutetur particulatim et per tempus non distendatur
ita quod in vno presenti totum esse suum non possidet et
cum tradicet potencia in essencia impossibile est intellige-
re esse eternale sed quod est in potenciis que sunt naturales po-
tencie ipsius per tempus extendatur in illis. Potencie
enim tales omnis consistunt esse per naturam et sunt spiritales
ipsi essencie sed quod spirituale dicitur quod non deliquid spiritualem per naturam
et per esse radicatum in illa ergo tale temporale est et sic
esse suum non habet in vno necessarie ab eterno nec in eter-
no fieri potuit conueniencie. Ad hoc dicitur omne fieri quod
non extenditur in infinitum inicium habet et finem omnis
creature creari ex parte creature fieri est non
extensum in infinitum. Ergo inicium habet quo incipit
et finem quo desinit. Ergo quadam mensura finita
mensuratur ita quod dicitur momentaneum uel hora-
rium uel diurnum ratione ipsius. Quamuis creator in-
finite potencie sit et possit in momento producere
quecumque vult. Tamen ex parte creature necesse est quod fieri illud
tempore mensuretur. Ergo temporale est et in tempore. Dicit enim
aristoteles in iiij phisicorum quod in tempore esse est quadam parte tem-
poris mensurari. Ad hoc dicitur solius dei proprium est ut
dicit boecius in v de consolacione philosophie in vno simplici nunc
eternitatis presenti semper totum esse nosse et posse
suum possidere. Hoc ergo nulli conuenit creature. Nulla
ergo creatura totum esse nosse et posse in vno sim-
plici nunc possidet sed inmediate ex opposito di-
uiditur in vno simplici nunc esse possidere uel in
nunc non simpliciter stare sed mouere sese per
tempus esse accipere. Ergo sit accipere esse in nunc non sta-
re sed sese mouere conuenit omni creature. Nulla ergo
creatura uel ab eterno uel in eterno fieri potuit sed
in nunc temporis. Ad hoc dicitur sicut supra pluries generaliter
maior esse coequa et sic sciencia si celum materia maior

eltorum et angelicam naturam et tempus nec esset
ro quare tempus coequum esset creature et non prius
fuit nunc quod secundum ipsius est tempus incipit cum creatura
si contra nunc temporis aliqua creata fuit posset quod
at inicio temporis sit ab initio sui prius sui initio esse non
[illegible] gratia intellectus quod creature est quod creato sit et
sui initio temporis sit. Si forte dicat aliquis quod creata
sit esse creata et prius sit secundum durationem infinitam
et sui initio sit secundum augustinum quod vestigium in pulvere
tantum quidem et principiat a pede et esset eternum
si pes in pulvere esset eternus. Similiter instat de sole
quidam qui ex se emittit radium cuius causa et prius
est et esset radius eternus si sol esset eternus et ita vo-
lunt dicere quod cum deus sufficiens causa mundi eternus
sit et sine initio durationis quod mundus creatus
ab ipso licet sic esse taliter creatus sit tamen duratione
[illegible] potest esse coeternus et sine initio esse durationis esse
dicere est dicere ea que homo non potest intelligere. Non enim intel-
ligibile est quod esse aliquid vel initium habeat temporis
et creatus consequens esse eiusdem temporis non habeat
initium cum non possit intelligi quod creatus in diffi-
nitione et intellectu suo non claudat subiectum secundum
tempus et creatione et desinere aliter enim non valeret
ars demonstrativa [illegible] in primo posteriorum. Unde dicit quod secundus
modus dicendi per se est quando subiectum ponitur in diffini-
tione predicati nec negari potest quin duratio creata
creatus sit [illegible] esse quod durat. Item dicit
constat quod creata sit ex nihilo hoc est post non
ut dicunt fideles ita quod negatio que est in non totum ne-
get quod de creata potest esse antequam fiat. Sed constat
quod duratio [illegible] est de esse creature. Ergo duratio non
potest intelligi extendi in preteritum nec ultra nunc
in tempore creationis creature. Creata enim sit fiet ex aliquo
non ex nihilo constat enim quod ipso ex cum dicitur creata
sit ex nihilo non notat aliquid prius [illegible] quod nichil
sit ut forte secundum simpliciter ordinem enim hoc est post
non. Hec certissime probata sunt. Cum sit quod dicit
quod cum dicitur creata sit ex nihilo non precedit creatu-
ram non ordine durationis quod creator in crea-
to non [illegible] aliquo cum ipse sit prius [illegible]
si esse sit probatum est in phisicis quando de prius [illegible]
nisi esse. Sed hoc dictum mirabile est illud enim prece-
dit [illegible] quod aliquid est de principiis naturalibus rei et quod
inconsequenti actu et intellectu et est in primo [illegible] dicit
[illegible] per se quando predicatur de ipso secundum doctrinam Aristotelis in primo
posteriorum [illegible] nunquam intelligere potuit. Sed constat quod cum
dicitur quod creata sit ex nihilo quod propositio ex no-
tat ordinem durationis eius quod est non ad crea-
turam ita quod nichil fuit [illegible] omnis crea-
ture et durationis eius et hoc simpliciter totum
est et est finis [illegible]
Pe[r]ta sit veritas et exclusus omnis error
sequitur de erroribus epicureorum et

[illegible] de antiquo errore anaximenis [illegible]
quod [illegible] David de Dynanto renovavit. Et qui dixit
deum et materiam primam esse idem. In dictis super hoc
antiquitus anaximenem qui dixit omnia esse unum
ut aristoteles dicit in primo physice et hoc unum esse dixit
deum et illud unum David de Dynanto interpretatur
esse materiam. Eo quod non [illegible] esse [illegible] forma
enim non dicit esse [illegible] sensum. Induxit etiam discipulum
anaximenis Democritum qui compulsus [illegible]
sensu suo dixit esse unum [illegible] et alium
[illegible] sensum. Dicebat enim quod omnia que sunt unum sunt in-
divisibile eo quod omni forma ablata a materia [illegible]
indivisibilis est indivisibile autem unum in quo omnia
fundantur et tenentur et quod in omnibus est non esse [illegible]
primam. De qua dicit Plato quod est sicut matricula [illegible]
[illegible] omnia que in natura formata sunt. Et de qua [illegible]
[illegible] prime philosophie quod est pars in tota natura
et hoc dixit esse deum quia hoc quod omnia tenet
et in quo omnia fundantur ut in esse permaneat non
potest esse nisi deus. Item [illegible] in [illegible] versus quosdam
qui scripti leguntur in templo palladis apud eos
qui palladem dicunt esse deum omnium eo quod palladem
dicunt esse deam sapientie [illegible] sapientiam autem et pro-
videntiam et omnia producit et regit et continet
hoc autem dicunt esse materiam et deum. Sensus
autem versuum iste est quod pallas est quicquid fuit quicquid
est et quicquid erit nec aliquis homo detexit peplum
quo facies eius velebatur. Dicit [illegible] quod refert phy-
tarcus quod vetustissimi philosophorum temptati fuerunt [illegible]
fuisse [illegible] de deo qui peplo tectus est quod omnis
eum ignorat et omnes [illegible] videant
peplum autem quo ipse tectus est [illegible] sensus quem
[illegible] et [illegible] quibus duobus [illegible]
tis ab anima et corpore apparet ipse deus in [illegible]
[illegible] et hec est [illegible] Item [illegible] inducit quod
[illegible] in [illegible] physicorum quod antiqui philosophi dicunt unum solum esse
[illegible] quod esse [illegible] esse indivisibile et immobile et hoc
est [illegible] materiam primam. Unum autem quod est indivisi-
[illegible] et immobile dicit non posse convenire nisi deo et sic
deus et materia prima dicit esse idem. Item [illegible]
inducit versus orphei in quibus ut dicit deum universum
esse affirmat et cum constat universum divisum esse
[illegible] et unum in [illegible] arguit quod hoc non potest esse nisi
deus et materia prima sunt idem. Dicit etiam quod ipsos versus
aristoteles inseruit [illegible] suo in quo sermone facit
de deo. Item [illegible] ipse inducit quod longo tempore post
[illegible] eosdem versus [illegible] suo inseruit sic dicens
[illegible] et hoc [illegible] nobis non [illegible]
[illegible] cuncti [illegible] templorum [illegible] agmen
[illegible] sponte deum et post pauca est ne dei sedes
nisi terra [illegible] et aer [illegible]
cunctis [illegible] Item [illegible] inducit ipse [illegible]
sit [illegible] quod est deus et videt mens universi
quod est quod vides totum et quod non vides totum. Totum

ubique est corpus sunt intra et extra replet cui de-
mum magnitudo superaddidit quo nichil maius excogi-
tari potest hic omnia intelligi vult de materia prima et quod
hec sit deus ¶ Discipulus autem eius quidam Balde-
winus nomine contra me in disputatione tale licet
vilem induxit racionem quod quecumque sunt et nullo modo
differunt ergo eadem sunt. noys autem grece latine
sonat mens. et volebat quod ita se haberet noys ad
intellectum et intelligibilia sicut se habet yle ad sensi-
bilia quod autem nullo modo differant sic nitebatur
probare. quecumque nullam differentiam habent nullo modo
differunt dicit enim aristoteles in vii topicorum idem est a quo
non differt differentia simpliciter aut primo nullam differentiam
habent quia si differentiam haberent composita essent deus
yle noys simplicia prima sunt. ergo nullam differentiam
habent. ergo nullo modo differunt et sic per consequens
eadem sunt et hoc est propositum nostrum et hec sunt
fortiora que de errore isto ad me pervenerunt ¶ Item
quod hii auctores scriptorum non receperunt philosophiam
disputandum est contra eos ¶ Dicit igitur aristoteles in ii phisicorum
et est propositio concessa ab omnibus quod tres cause in unam
rem concidunt. quarta vero numquam cum eis scilicet materia in
una enim re alie sunt efficiens formalis et fina-
lis quamvis causalitatum semper sint diversi. materia autem
cum aliis numquam potest in unam rem concidere. sequeretur enim
quod contradictio verificaretur de eodem. efficiens enim
semper actu est agens materia semper in potentia est et numquam
actu. si igitur materia et efficiens essent idem. sequeretur quod
idem esset actu quod est in potentia constat autem quod omnes
qui deum ponebant. ponebant ipsum primum sive esse esse
primum et quod faciat debere esse in omnibus que sunt et hoc non
potest esse primum nisi efficiens. ergo hoc non potest esse unquam
idem cum materia ¶ Ad hoc in libro de causis dicit et ponit ut
theorema per se notum quod primum regit res omnes absque
hoc quod commisceatur cum eis materia in nullo esse nisi com-
misceatur cum ipso. ergo primum quod est deus cum materia numquam
potest esse idem ¶ Ad hoc in fine primi phisicorum dicit aristoteles
quod materia appetit formam ut turpe bonum. materia autem
non appetit nisi indigeat ipso ad esse vel ad bene
esse. ergo materia indiget forma ad esse et ad bene esse. deus
autem nullo penitus indiget nec ad esse nec ad bene
esse cuius probatio est quod si aliquo indiget mobilis
esset ad id quo indiget et sic immobilis non
esset quod est contra omnes qui deum ponebant. omnes
enim ponebant eum esse immobile et motorem omnium
unde sunt illi versus boecii stabilisque manens das
cuncta moveri ¶ Ad hoc si mobilis esset cum nichil
moveatur a seipso oporteret quod haberet aliud superiorem
se motorem quam primum motor esset ipso et sic ipse
non esset primum principium universi esse quod aliquid esse per motum
ab alio motore careret ipso ¶ Ad hoc dicit in libro
de causis quod primum est dives in se et dives in omnibus
aliis materia prima indigentissima est in se et indigens in

omnibus aliis quia primum ergo et materia prima non possunt esse idem
ab omnibus autem dicitur quod primum est deus. ergo deus et
materia prima numquam possunt esse idem ¶ Ad hoc in libro de
causis dicitur quod causa quod est et quod causa est habet a causa prima
nulla causa quod est et quod causa est potest habere a materia. ergo materia
non potest esse causa prima causa autem prima ab omnibus antiquis
ponitur esse deus. ergo materia et deus non possunt esse idem
¶ Ad hoc causa primaria plus est influens super causa-
tum quam secundaria. materia minime est influens inter omnes
causas. ergo materia numquam potest esse causa primaria. sed inter
efficientes causa primaria ab omnibus ponitur esse deus
ergo deus et materia numquam possunt esse idem ¶ Solutio
dicendum quod pessimus error est et abhominabilis fidei
catholice et omni philosophie quod deus et materia prima
sint idem et iste rationes procedunt et de neces-
sitate concludunt ¶ Ad id quod primo david induxit
de anaximene dicendum quod anaximenes sicut
dixit sic et ceteri epycurei qui tunc fuerunt et de-
mocritus sicut dixit sic in multis locis probat
aristoteles cum sic legitur in libro democriti hoc non dixit quod
imponit ei david sed potius quod una esset omnium forma
a primo datore formarum data et non esset diversa
nisi secundum quod in quibusdam videntur in quibusdam opposita a materia non fa-
cit nisi esse simpliciter. in quibusdam minus opposita facit
vivere et vitam sed quod vivere viventibus est esse in quibusdam
ad hoc magis libera facit vivere et sentire cuius hic
error fuit quia secundum eos hoc una esset forma origine et
divina et diversificatio eius non esset secundum differentias speci-
ficas formarum sed secundum libertatem maiorem vel minorem
quam haberet super materiam et hoc accidit forme
et sic res non differret per actus quod valde inconve-
niens est ¶ Ad aliud dicendum quod illa in scriptura palla-
dis non significabat nisi occultum sapiencie divine
quam nobis non innotescit nisi per signa et hec sufficien-
ter nullus unquam investigavit vel deprehendit
et idem est quod continetur actuum xvii in quo inscriptum
fuit ignoto deo propter quod exclamat apostolus Ro. xi
O altitudo sapiencie et scientie dei quam incomprehensibilia sunt
iudicia eius et investigabiles vie eius unde hic error fuit quod
antiqui sapientes divinum numen quod deo attribuunt etiam
numen deam palladem appellarunt nec est verum quod
quicquid continet aliquid sit materia vel locus sed quod deus bea-
te munus habeat sed hoc quod continet aliquid ma-
nu potestate infinite nec immobilium decidat ...
formale hoc est deus ut dicit gregorius et quod dicit quod illud
unum est immobile quod est materia sicut est vel est mobile
nisi vel et quod dicit quod sit indivisibile hoc etiam
falsum est quod potentia divisibile est et per actum
generationis dividitur tantum quod est generatum vel cor-
ruptum. deus autem nec actu nec potentia divi-
sibilis vel mobilis est ¶ Ad aliud dicendum eodem modo
quod antiquus errabat in hoc propter quod etiam aristoteles reprehe-
ndit eos unde per hoc nichil probat ¶ Ad aliud dicendum quod
si orpheus hoc dixit mentitus est sic et ipse
david tamen hoc non concordat dictis orphei qui

ponebat īane et actomos sic ꝯtinet̄ ī p̄o
de aīa dn̄ dicebat q aīa attrahit a respiracō
nibꝫ ventis et q̄ ꝑimit aīalia quā diu hoc ꝑōt
facere et q̄ dc̄ ac̄ īscruisse vsus illos li. sūo.
dicam⁹ tale liberū q̄d nos nō putasse nec cre
dim⁹ eē vim cū ac̄ ꝓbet et dicat ꝯtiū. sic
pꝫ ex p̄inductis ¶ Ad id q̄ īducit de lucano
dd̄ q̄ nō ītellex̄ cū ꝯm dc̄ lucan⁹ nl̄ agim⁹
n̄ sponte deū nō ītellexit q̄ deū agim⁹ de
em̄ nō agit ab aliquis ꝓ ītellex̄ q̄ dixerunt
ac̄ et dyo⁹ et mlti alij et sc̄ptū q̄ oīa sū
mū bonū desidant et ꝓp̄e i⁹ agit ꝯtꝫ agit
licet diuersimode ꝯtrat ꝓpm̄ īse et v̄ ē ut dc̄
aug⁹ et illi nō errat ꝓ īueniūt et ꝯtiūt
sic sa. q̄ da ꝯtiūt ī ymagīe sua sic ī deliciis
diuicijs et honoribꝫ et q̄ ymago nō implet
id cui⁹ ē ymago ꝓ ē ymago ꝓ ē et nō sunt
īo frequēt adducit et errat et nō īueniūt
q̄ ꝯtiūt ꝓp̄t q̄ dc̄ aug⁹ ve hijs qui diligūt
mēdacia vos ꝓte et ignorat q̄ īuenit q̄ ā
dc̄ lucan⁹. ē ne dei sedes n̄ tra pōtus ā aer
nō ītellexit q̄ deus eēt ista mālal̄e ꝓ q̄
deus eēt vbiq̄ spūali extēsione ī deficiēte
eēntl̄e. p̄sential̄e. et potentl̄e. quadmodū ī p̄o l̄o
determinatū ē. et q̄ dc̄ q̄ impie ē. q̄s autē vides
procul dubio sic dc̄ ioseph⁹ ad cesare antiqui
deū celi ioue vocauit. ꝓ h̄o ad stellā quā nos
ioue appellam⁹ nō retulerūt ꝓ ad nōis sig
nificacōez et cōposicōez impie ei dr̄ inuano
p̄t. et sic vm̄ ē q̄ deus ē ī celis nō ī celis
et nō h̄t sede ī hoc tm̄ ut ī illo dn̄ aug⁹ dne
vbiq̄ es et q̄ a te recedit quo it n̄ a te placato
ad te iratū ¶ Ad id q̄ īducit de seneca dd̄ q̄
seneca vm̄ dc̄ deus em̄ mens vniuersi ē nō ꝑ
eēm ꝓ ꝑ regimē mētalis sap̄ et h̄o plane vm̄
ē q̄ opus suū regit ē q̄ oīa ab eo sunt ꝓ ipe n̄
ē corp̄ q̄ sunt ab ipo ¶ Ad vlti⁹ dd̄ q̄ hec via ē
q̄ q̄ nullo mō differūt eadē sunt q̄ illa ponit
dr̄ ꝓ hec ē fla q̄ p̄o simplicia q̄ ꝓp̄t sui sim
plicitate nullam differenciā hūt cōstituēte se
nllo mō differūt. imo maxe differūt q̄ se
ipis differūt sic sic hō et asin⁹ differūt rō
nali et irrōnali. et si q̄ quo differūt rōna
le et irrōnale oꝫ q̄ dicat q̄ seipis differūt
ut oportet q̄ ī differencijs nec ī infinitū q̄
ē ī querens cū ī hoc sūm dixit q̄ noym dns
ut se hēte ad aīas sic māla ad corpa oīa
em̄ ex illo vno mālali ꝓducit ꝓ sigilla
sū creat. sic nos īsequentibꝫ ī ꝓpo loco ondem⁹

Tractat⁹ 2 de angelorum creatione

[O]mnibus ꝓinductis relictis erroribus
dc̄ mgr̄ ex v̄bis bede et ambro. q̄ cre
dam⁹ rerū creaturū celestiū ut tre
striū visibiliū ut īvisibiliū cām nō eē nisi
bōitate creatoris q̄ ē deus vn⁹ et ver⁹. cu
ius tāta ē bōitas ut sūme bon⁹ beatitudīs sue qua
eternalr̄ b̄tus ē alios felic eē ꝑcipes. qua

vidit et cōicari posse et minui. oīno non
posse et q̄ nō valet aliqs b̄titudinis sue
ꝑticeps existe ꝑ̄ce. supple n̄ ꝑ intelligēciā
q̄ q̄nto mag ītelligit tanto plen⁹ hētur
fecit deus rōnalem creaturā q̄ sūmū bo
nū ītelliget et ītelligēdo amaret. et amā
do possideret et possidendo frueret. Racōe h̄
q̄ h̄t de angelica natura et cū alia queren
da sunt sex ¶ Pō an sit ¶ Quid sit ¶ Quo ue
ca multiplicacōis ¶ Et v̄l⁹ ut se īuicē diffe
rat spē ¶ Et vtrū spē differant ab aīabus
rōnalibꝫ ¶ Et ad q̄ facta sit ¶ Ad v̄l⁹ angli sit
[Q]uo q̄ nō sit angelica natura ut nō
q̄da adducūt ꝑsuasiones q̄ sit dicit 90
plato ī thymeo ī mag m̄. sūmag rei con
siderācōe nō sunt ex quircde ūtiū subtiles et
ꝓfunde rōnes ꝓ pocius mīradū q̄ ꝯfessū
hēri ꝑūt ¶ Q̄ q̄ nō sit anglis sic saducei di
cebat tales antiq adducūt ꝑsuasiones
ad excitiū pocius quā ad asserācōez vita
tis ꝓbitur iḡ p̄o sic ī tota vniūsitate cre
aturū ordo ē ad vnū sit adducē excitus
et q̄ nō h̄t gradū ī hoc ordīe n̄ ē. si ḡ ange
lus ī hoc ordīe gradū nō h̄t n̄ ē. Dc̄ aūt
aug⁹ ī smone de ymagie q̄ mē mēte hōis
qua ad ymagine dei factus ē et deū n̄ ē me
diū. ḡ hō ī hoc ordīe p̄o ī summo mē deū.
angls ḡ nō h̄t supiore gradū ad hōiem n̄
p̄t hēre īferiore ad ipm̄ eo q̄ spūalis nā puro
nō p̄t eē īfor creatā corpali nec illa q̄ con
posita ē ex spūali et corpali. ḡ nec īferiori
gradū h̄t ad ipm̄. ḡ nullū gradū h̄t ī vni
uersitate et sic n̄ ē ¶ Pōqs dicat q̄ oīa sint
ꝓp̄t hōiem et angeli eciā ꝓp̄t hōiez sic v̄t
dice aplis ad heb̄ p̄o. nōne oēs sunt amīst
torij spūs ī misterium missi ꝓp̄t eos q̄ hēditate
capiūt salutis ꝓ hoc anglis gradū ī fro
ritatis hēret ad hōiez ꝓ aūt q̄ ꝓp̄t hōiez
ē actus h̄t. reuelare custodire ministrare
ꝓ ut nullū illorum actuū angelus ē assistēs
deo. nllū ḡ eēnt angli deo assistētes q̄ val
de absurdū ē Dc̄ em̄ ḡg⁹ q̄ illa supiora ag
mīa que īmediate deo assistūt vsū exterio
ris officij nō hūt ¶ Ad h̄c n̄ mouet ꝓp̄t
ī ferius et indign⁹ sē. hō aūt īferior et ī dig
ni⁹ ē anglo. anglis ḡ nō mouet ī misteriū
ꝓp̄t hōiem ¶ Ad h̄c eidē v̄tutis ī omnibus
natis ē dare eē et custodire ī illo. ꝓ v̄tutis
diuine ē dare hōi eē. ḡ virtutis diuine ē custo
dire hōiem ī eē. frustra ḡo dr̄ q̄ anglis sit
ꝓp̄t hōiem creat⁹ ī misteriū. Et hoc v̄r di
ci ī p̄s n̄ dns celi. do. ī va. la. q̄ celi ea et
ciui nisi dns. cū. aū. ꝑ re. et sic v̄r q̄ ī ḡdi
bus vniūsitatis anglis nō hēat locū ꝓp̄t
q̄ n̄ v̄r sic dicit saducei ¶ In ōriū ē q̄ o]